

Kartoitus opiskelijavalinnasta, valintakoetuloksista ja niiden yhteydestä
opintomenestykseen Diakonia-ammattikorkeakoulun viittomakielentulkin
koulutusohjelman vuosien 2002–2008 valintakokeissa

Kati Huhtinen

Opinnäytetyö, syksy 2014

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Viittomakielialan tulkkitoiminnan
koulutusohjelma

Viittomakielentulkki (YAMK)

TIIVISTELMÄ

Huhtinen, Kati. Kartoitus opiskelijavalinnasta, valintakoetuloksista ja niiden yhteydestä opintomenestykseen Diakonia-ammattikorkeakoulun viittomakielentulkin koulutusohjelman vuosien 2002–2008 valintakokeissa, syksy 2014, 51 s., 1 liite.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Viittomakielialan tulkkitoiminnan koulutusohjelma, Viittomakielentulkki (YAMK).

Työn tavoitteena oli Diakonia-ammattikorkeakoulun (Diak) toimeksiannosta selvittää Diakin viittomakielen tulkkikoulutuksen valintakoetuloksia, niiden vaikutusta opiskelijavalintaan ja yhteyksiä opintomenestykseen.

Aineistona käytettiin Diakin vuosien 2002–2008 valintakoeaineistoja, esim. valintakokeiden tuloslistoja ja opintorekisterin tietoja ko. vuosina Diakin valintakokeista valittujen opiskelijoiden valmistumisesta, opintojen keskeyttämisestä ja arvosanoista.

Aineistoa analysoitiin määrällisesti. Kustakin valintakoevuodesta tutkittiin mm. valintakokeessa hylättyjen osuus, alimmat ja ylimmät valintapistet sekä eri valintamenetelmien vaikutuksia opiskelijoiksi valittujen joukkoon. Valintakoetulosten ja opintomenestyksen välistä yhteyttä selvitettiin Pearsonin korrelaatiokerroimen avulla.

Tulkeiksi soveltumattomaksi arvioitujen hakijoiden hylkäämisellä on suuri merkitys opiskelijavalinnassa. Muuten valintakoetulosten ja opintomenestyksen väliltä ei juuri löytynyt merkittäviä yhteyksiä, mutta viittomakielen omaksumiskyvyn testit näyttäisivät ennakoivan hyvin viittomakielen sekä kääntämisen ja tulkkausten arvosanoja.

Tuloksia hyödynnetään Diakin viittomakielen ja tulkkauksen koulutusohjelman opiskelijavalinnan kehittämisessä syksyllä 2014–kevällä 2015.

Asiasanat: määrällinen tutkimus, opiskelijavalinta, soveltuvuus, valintakoe, viittomakielen tulkkikoulutus

ABSTRACT

Huhtinen, Kati

Admittance tests 2002–2008 of the Degree Programme in Sign Language Interpretation at the Diaconia University of Applied Sciences: student selection, admittance test results and their connections to study success

51 pages, 1 appendix. Language: Finnish. Autumn 2014

Diaconia University of Applied Sciences. Master's Degree Programme in Sign Language Interpreting Services

The study was commissioned by the Diaconia University of Applied Sciences (Diak) and its aim was to study the results of the admittance tests for the Degree Programme in Sign Language Interpretation, the impact they have on student selection and their connection to study success.

The data used in the study consisted of data from the 2002–2008 admittance tests e.g. the results lists, data from the study registry on the graduation or interruption of studies of the selected students as well as their grades.

A quantitative approach was used to analyze the data. Each year's data was screened for e.g. proportion of failed applicants, lowest and highest admittance scores, the impact of selection method on the group of selected students. The connections between admittance test results and study success was analyzed using Pearson's correlation coefficient.

Failing applicants who are assessed to be inapt for the profession is a major factor in student selection. Not many statistically significant connections were found between the results of the admittance test and study performance. However, tests that measure the applicants' ability to acquire Sign Language seem to predict well the students' grades in Sign Language and Translation and Interpreting.

The results of the study will be used when developing the student selection of Diak's Degree programme in Sign Language Interpretation in autumn 2014–spring 2015.

Key words: admission test, aptitude, quantitative methods, sign language interpreter training, student selection

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 OPISKELIJAVALINTA, VALINTAKOE JA OPINTOMENESTYS.....	7
3 OPISKELIJAVALINTA TULKKIKOULUTUKSISSA	10
4 DIAKIN VIITTOMAKIELENTULKIN KOULUTUSOHJELMAN VALINTAKOKEET	13
5 TUTKIMUSKYSYMYKSET, TUTKIMUSAINESTO JA SEN KÄSITTELY	16
6 TULOKSET	25
6.1 Valintakoetulosten ja opiskelijavalinnan kokonaiskuva	25
6.2 Opintojen keskeyttäminen ja valmistumisen viivästyminen.....	29
6.3 Valintaperusteiden vaikutus opiskelijavalintaan	30
6.4 Valintakoetulosten yhteys opintomenestykseen	35
6.4.1 Valintakoetulosten yhteys opintomenestyksen laatuun	35
6.4.2 Valintakoetulosten yhteys opintomenestyksen tehokkuuteen.....	37
7 TULOSTEN JA OPINNÄYTETYÖPROSESSIN POHDINTAA	40
7.1 Tulosten tarkastelua	40
7.2 Tulosten luotettavuus ja tutkimuksen eettisyys	41
7.3 Opinnäytetyöprosessin arviointia	43
7.4 Ajatuksia opiskelijavalinnan kehittämisestä	44
7.5 Lopuksi	45
LÄHTEET	47
LIITTEET	50
LIITE 1 Luettelo opinnäytetyössä käytetystä aineistosta	50

1 JOHDANTO

Kun itse aikoinani hain ja pääsin ensimmäiseen tulkkikoulutukseeni lähemmäs 30 vuotta sitten, valintakoe oli viisipäiväinen ja koulutus vuoden kestoisen ammatillis-sivistävä koulutus. Nykyisin viittomakielen tulkin koulutus on ammattikorkeakoulutusta ja laajuudeltaan 240 opintopistettä. Tutkinnon suorittaminen vaatii opiskelijalta melkoista sitoutumista. Vaikka Diakonia-ammattikorkeakoulun (Diak) viittomakielentulkin koulutusohjelma (nykyisin viittomakielen ja tulkkauksen koulutus) on vetovoimainen ja läpäisyprosentti on hyvä – siitä osoituksena koulutusohjelman syksyllä 2012 saama Diakin sisäinen palkinto – silti jokaisesta vuosikurssista löytyy opiskelijoita, jotka eivät koe alaa omakseen ja keskeyttävät opintonsa. Onko siis opiskelijavalintaa syytä kehittää?

Nykyään valintakoe on hakijalle yksipäiväinen, mutta siihen yhteenkin päivään mahtuu monta eri testiä. Kokeet ovat raskaat sekä hakijoille että valitsijoille. Niiden tavoitteena on löytää alalle soveltuvat ja motivoituneet opiskelijat, jotka menestyvät opinnoissaan ja valmistuttuaan työllistyvät omalle alalleen. Onnistunut opiskelijavalinta palvelee niin hakijan, koulutuksen, tulkkien ammattikunnan, tulkkauspalvelun asiakaskunnan kuin koko yhteiskunnankin intressiä.

Opintomenestystä ennustavia tekijöitä on Suomessa selvitetty useissa tutkimuksissa 1970-luvulta alkaen (Rantanen 2001, 8). Pekka Rantanen teki vuonna 2001 selvityksen ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen opiskelijavalinnasta. Humanistinen ja kasvatustieteellinen tutkimuskeskus, johon viittomakielen tulkkikoulutuskin kuuluu, ei ollut tuossa selvityksessä mukana.

Viittomakielen tulkkeja on koulutettu jo 1970-luvun loppupuolelta alkaen, ammattikorkeakoulussakin jo vuodesta 1998, mutta koulutuksen opiskelijavalintojen tehokkuutta ja valintakokeiden toimivuutta ei ainakaan tietääkseni ole tutkittu. Opistotason viittomakielen tulkkiopinnoissa on Turun kristillisessä opistossa tehty kaksi päättötyötä, joissa molemmissa kartoitettiin koulutuksen valintakokeiden osallistujia, mutta valittujen opintomenestystä ei selvitetty. Kyseessä ovat Kirsi Laaksosen työ *Viittomakielentulkin opintolinjan valintakurssin osallis-*

tujat 1988 vuodelta 1989 ja Kirsi Vuorisen ja Sari Leppäsen työ *Kartoitus viittomakielen tulkkikoulutukseen pyrkineistä ja valituista vuonna 1991* vuodelta 1992.

Kuluvan vuoden (2014) syksyllä yhteisvalinta muuttui. Kaikki yliopistot ja ammattikorkeakoulut ovat nyt yhteisen valtakunnallisen haun piirissä. Hakijoille tämä tarkoittaa, että he voivat hakea korkeintaan kuuteen koulutukseen ammattikorkeakouluissa ja/tai yliopistoissa ja hakukohteet on myös asetettava tärkeysjärjestykseen jo hakuvaiheessa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö i.a.) Se, miten yhteisvalinnan muutos vaikuttaa esimerkiksi hakijamääriin, jää nähtäväksi. Joka tapauksessa yhteisvalinnan muutoksen yhteydessä on sopiva aika arvioida Diakin viittomakielentulkin koulutuksen opiskelijavalinnan toimivuutta.

Myös vuonna 2011 Diakin viittomakielen tulkkikoulutuksessa käyttöön otettu uusi opetussuunnitelma puoltaa opiskelijavalinnan ja valintakokeiden arviointia. Enää kaikki koulutuksen opiskelijat eivät valmistu viittomakielen tulkeiksi vaan osasta tulee puhevammaisten tulkkeja. Opiskelijavalinnassa ja valintakokeissa tulisi pystyä huomioimaan molempien ammattien vaatimukset ja etsiä sekä puhevammaisten tulkeiksi että viittomakielen tulkeiksi soveltuvia hakijoita.

Omat paineensa opiskelijavalinnan kehittämiseen luovat myös alati kiristynvä ammattikorkeakoulujen rahoitus. Valintakokeiden järjestäminen vie paljon henkilöresursseja ja ulkopuolisten arvioijien (psykologien) sekä psykologisten testi-en käyttäminen on kallista.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on kartoittaa Diakin viittomakielentulkin koulutusohjelman (nykyisin viittomakielen ja tulkkauksen koulutus) valintakoetuloksia, opiskelijavalintaa ja valintakoetulosten yhteyksiä valituiksi tulleiden opiskelijoiden opintomenestykseen. Aihe syntyi keskusteluissa Diakin koulutussuunnittelijan kanssa, ja tutkimuksen kohteena oleva koulutus on myös työn tilaaja.

Diakin johtoryhmä päätti 23.9.2014, että valintakokeita on uudistettava (Pauliina Seppä, henkilökohtainen tiedonanto 4.11.2014). Tutkimuksen tulokset valmistuivat juuri sopivasti ja niitä hyödynnetään Diakin viittomakielen ja tulkkauksen koulutuksen opiskelijavalinnan kehittämisessä.

2 OPISKELIJAVALINTA, VALINTAKOE JA OPINTOMENESTYS

Suomalaisten korkeakoulujen tavoitteena on järjestää toimintansa taloudellisesti, tuottavasti ja tehokkaasti (Korkeakoulut 2011 – yliopistot ja ammattikorkeakoulut 2011, 16). Opiskelijavalintaa voidaan pitää onnistuneena, jos alalle saadaan sille soveltuvia ja motivoituneita opiskelijoita, joilla on edellytykset selvitä opinnoistaan ajallaan ja valmistumisen jälkeen menestyä työssään. Se on myös koko yhteiskunnan, koulutusta tarjoavan oppilaitoksen, työelämän ja yksittäisen opiskelijan etu. Kesken jääneet opinnot maksavat aikaa ja rahaa, niin koko kansantaloudelle kuin yksittäiselle oppilaitoksellekin – puhumattakaan opintonsa jättäneestä yksilöstä. Koko tulkkien ammattikunnalle ja tulkkauspalvelun asiakkaille on etua siitä, että alalle opiskelemaan valikoidaan sille parhaiten sopivat yksilöt. Myös hakijoiden kannalta on tärkeää, että he tulevat valituiksi alalle, jolla heidän on mahdollista menestyä, niin opinnoissaan kuin valmistumisen jälkeen työelämässään. Siksi opiskelijavalinnan kehittäminen on tärkeää.

Opiskelijavalinta voidaan tehdä esimerkiksi pelkän hakutodistuksen, hakutodistuksen ja hakusijapisteiden, pelkän valintakokeen tai näiden yhteispisteiden perusteella. Opiskelijavalinnan onnistumisen varmentajina käytetään kuitenkin monilla koulutusaloilla valintakokeita.

Valintakokeiden tarpeellisuus on myös kyseenalaistettu. Helsingin Sanomien HS-raati otti taannoin kantaa kysymykseen, pitäisikö yliopistojen pääsykokeista luopua. Vastaajista 18 % kannatti pääsykokeiden lakkauttamista ja ehdotti tilalle puhtaasti todistuksen perusteella tehtävää valintaa tai keskieurooppalaista mallia, jossa kaikki halukkaat pääsevät opiskelemaan, mutta jatkossa opintomenestys ratkaisee, saako opintoja jatkaa. Vastaajista 71 % halusi säilyttää pääsykokeet edelleen ja puolusti niitä mm. sillä, että monilla aloilla edellytetään sellaista osaamista/lahjakkuutta, mitä kouluaineissa ei mitata. (Helsingin Sanomat 2012)

Opetus- ja kulttuuriministeriö haluaa kuitenkin kehittää ylioppilastutkintoa siihen suuntaan, että se palvelisi opiskelijavalinnassa entistä paremmin (Liiten 2012). Vuonna 2013 ylioppilastutkintolautakunnan puheenjohtajana aloittanut Patrik Scheinin on kuitenkin todennut, että nykyisellään ”*arvosanojen yhteismitatto-*

muuden vuoksi tutkinto ei tarjoa kolmannen asteen opiskelijavalinnassa tarvittavaa vertailukelpoista tietoa pyrkijöiden tiedoista, taidoista tai osaamispotentiaalista” (Scheinin 2011) Valintakokeet lienevät siis edelleen tarpeen.

Pekka Rantanen (2001) tutki ammatillisten oppilaitosten ja ammattikorkeakoulujen valintakokeiden vaikutusta valintatuloksiin vuoden 1998 hakijoista tehdyllä kokonaistutkimuksella. Hakijoille tehtiin simuloitu uudelleenhaku siten, että hakupisteistä poistettiin valintakoetulokset. Keskimäärin 47 % hakijoista olisi tullut valituksi samaan koulutuspaikkaan ilman valintakokeitakin. Ammattikorkeakouluissa prosentti oli hieman keskimääräistä pienempi, 45 % ja koulutusalojen välillä oli suuriakin eroja. Tutkimuksessa oli mukana seitsemän koulutusala (hallinnon ja kaupan ala, kulttuuriala, luonnonvara-ala, matkailu- ravitsemus- ja talousala, sosiaali- ja terveysala, tekniikka ja liikenne, vapaa-aika- ja liikunta-ala). (Rantanen 2001, 11–12) Humanistinen ja kasvatusala ei siis ollut mukana tutkimuksessa – eivätkä näin ollen myöskään viittomakielentulkin koulutusohjelmat. Rantasen tutkimustulokset tarjoavat silti vertauskohdan Diakin viittomakielien tulkkikoulutuksen opiskelijavalinnan tuloksille.

Alalle parhaiten soveltuvien hakijoiden etsimisen ohella valintakokeilla voidaan myös karsia alalle soveltumattomat hakijat. Valintakokeessa hakija voi saada pistemäärän 1, mikä merkitsee, että hakija todetaan alalle soveltumattomaksi. Rantasen tutkimusaineistossa hylkäysten osuus vaihteli runsaasti alakohtaisesti, vaihteluväli oli 0–19 %. Koulutusosalalla, jolla hylkäysten osuus on suuri, valintakokeista luopuminen johtaisi siihen, että alalle soveltumattomiksi katsotut hakijat eivät karsiutuisi. (Rantanen 2001, 12–13)

Opintomenestystä voidaan tarkastella sekä opintomenestyksen laadun, ts. arvosanojen, kautta tai opintomenestyksen tehokkuuden eli valmistumiseen käytetyn ajan näkökulmasta. Rantanen tiivistää useiden tutkimusten tulokset toteamalla, että parhaiten opintomenestystä ennustaa aikaisemman koulutuksen keskiarvo. Valintakokeet ennustavat sosiaalisissa taidoissa ja ammatillisissa opinnoissa menestymistä. Kokeiden ennustavuus tosin vaihtelee jopa saman alan sisällä. (Rantanen 2004, 28; Rantanen 2001, 9) Kun opiskelijan sitoutumista opintoihinsa selitettiin kolmella muuttujalla, sitoutumista indikoi parhaiten ha-

kusijatoive, toiseksi parhaiten hakutodistus ja vasta kolmanneksi valintakoe.
(Rantanen 2001, 18)

3 OPISKELIJAVALINTA TULKKIKOULUTUKSISSA

Kun etsin internetistä tietoa eri eurooppalaisten korkeakoulujen tulkkikoulutusten opiskelijavalinnasta, huomasin, että sekä viitottujen että puhuttujen kielten tulkkauksen koulutuksissa näyttää jonkinlainen hakijoiden testaaminen olevan tavallista. Testien tarkemmista sisällöistä tietoa ei kuitenkaan ole helposti saatavilla. Valinta saatetaan kuitenkin tehdä myös pelkästään hakutodistusten perusteella, kuten viittomakielentulkin koulutuksissa Tanskassa ja Norjassa (Jutta Fischer henkilökohtainen tiedonanto 12.12.2012; Kristian Skedsmo henkilökohtainen tiedonanto 4.12.2012).

Rantasen (2001) mukaan hyvä valintakoe mittaa mahdollisimman eri asioita kuin hakutodistus. Näin valintakokeesta saadaan mahdollisimman paljon lisäinformaatiota ja välttyään päällekkäiseltä työltä. (Rantanen 2001, 36) Valintakokeet voivat mitata joko soveltuvuutta, hakijalla jo olevia taitoja tai molempia (Bontempo ja Napier 2009, 255). Salaets & Timarová (2009) ovat todenneet, että soveltuvuuden testaamisen haasteena verrattuna taitojen testaamiseen on niiden tekijöiden tunnistaminen, jotka ennustavat tulevaa taitoa, taitoa, jonka hakijan arvellaan kykenevän oppimaan.

Tulkeilla ja tulkkikouluttajilla tuntuu olevan jonkinlainen yhteinen käsitys siitä, mitä ominaisuuksia ja taitoja tulkilla tai tulkkiopiskelijalla tulee olla. Näitä ovat esimerkiksi aktiivisen ja passiivisen työkielen sekä kulttuurien syvä tuntemus, kyky hahmottaa nopeasti sanotun olennainen sisältö, kyky välittää tietoa uskottavasti ja hyvällä äänellä, laaja yleissivistys ja kiinnostus sekä halukkuus omaksumaan uutta tietoa ja kyky toimia tiimissä. (Gerver, Longley, Long ja Lambert 1989, 725) Viittomakielen tulkille tärkeitä ominaisuuksia ovat lisäksi tietyt fyysiset ominaisuudet, esimerkiksi hyvä kuulo ja näkö, käsien motorikka sekä silmän ja käden koordinaatio (Terhi Rissanen, henkilökohtainen tiedonanto 10.11.2014).

Bontempo ja Napier (2009) toteavat, että vaikka joistakin tulkilta vaadituista taidoista tuntuu vallitsevan yksimielisyys, huomattavasti vähemmän on tietoa ja tutkimusta siitä, mitkä yksilön taipumukset ja ominaisuudet ennustavat tulkkina suoriutumista. Mitkä persoonallisuuden piirteet tai kognitiiviset kyvyt ennustavat

tulkkaustaitoa? Voiko niitä opettaa ja omaksua? Miten tulkkauksen edellyttämien monimutkaisten taitojen omaksumisen edellyttämää soveltuvuutta voidaan tehokkaasti arvioida tulkkikoulutuksen pääsykokeissa? (Bontempo ja Napier 2009, 257)

Turun yliopistossa englannin kielen tulkkausta voi opiskella englannin kielen kääntämisen opintojen ohessa sivuaineena. Yliopistolla järjestettiin myös kahdeksan kuukauden mittaisia konferenssitulkkauskoulutuksia. Sivuaineopinto-oikeuden saaminen edellytti ensimmäisen vuoden perusopintoihin kuuluvan tulkkauksen johdantokurssin suorittamista ja sen jälkeen yksinkertaisen soveltuvuuskokeen läpäisemistä. Soveltuvuuskoe on lyhyt muistiinpalauttamistesti englannista suomeen ja suomesta englantiin. Konferenssitulkkauskoulutuksen hakijat sen sijaan tekevät muistiinpalauttamistestin, heidät haastatellaan ja lisäksi heillä teetetään pieni prima vista -käännöstesti. (Sunnari 2002, 23)

Valintakriteerit Turun yliopiston konferenssitulkkauskoulutuksen soveltuvuuskokeen muistiinpalautustehtävässä ovat lähdekielen ymmärtäminen, kohdekielen tuottaminen, kuullun viestin ”sisäisen logiikan” ymmärtäminen ja toistaminen, keskittyminen ja muisti, esiintymistaito (ääni, rekisteri, katsekontakti jne.) sekä tilanteen hallintakyky. Haastattelussa oleellista on hakijan motivaatio ja käsitys omista taipumuksistaan ja taidoistaan, ajankohtaisten asioiden tuntemus ja kiinnostus niitä kohtaan, yleistiedon laajuus ja syvyys, kielitaito (vapaa tuotto ja kyky vaihtaa joustavasti kielestä toiseen) sekä vuorovaikutustaidot. Prima vista -käännöksessä huomiota kiinnitetään puolestaan hakijan kykyyn sukkuloida sujuvasti kahden kielen ja kahden esitysmuodon välillä, tiedon prosessoinnin nopeuteen, yleistietouteen, ajankohtaisten asioiden tuntemukseen sekä kielitaitoon (kykyyn sekä ymmärtää että tuottaa kieltä nopeasti). (Sunnari 2002, 24) Soveltuvuuskokeiden avulla valitsijat pyrkivät selvittämään, täyttääkö hakija koulutuksen vaatimukset, onko hakija koulutettavissa ja voiko hänen kanssaan työskennellä. (Sunnari 2002, 25)

Timarová ja Unge-Thomas (2009) ovat paneutuneet eurooppalaisten (puhuttujen kielten) konferenssitulkkauskoulutusten pääsykokeiden ennustavuuteen. Wilhelm Universityn konferenssitulkkauskoulutuksessa. Heidän tutkimuksensa tulokset ovat jossain määrin ristiriitaiset: toisaalta pääsykoemenestys näyttää ennus-

tavan vain heikosti opiskelijoiden menestystä koulutuksen loppukokeessa, mutta silti ennustavan hyvin, ketkä opiskelijoista läpäisevät loppukokeet (loppukokeiden läpäisyprosentti on 70). (Timarova ja Ungoed-Thomas 2009, 240)

Viittomakielen tulkkiopiskelijavalinnasta ja valintakokeista ei ole helppoa saada tietoa. Euroopan viittomakielentulkkiakatemia Efsli kyllä raportoi tulkkiopiskelutuksista, opiskelijamääristä, koulutuksen kestosta jne. muttei siitä, miten opiskelijat koulutuksiin valitaan. Otin itse yhteyttä viittomakielen tulkkiopiskelutuksiin Norjassa, Tanskassa ja Saksassa saadakseni tietoa heidän valintakokeistaan, sillä näissä maissa viittomakielen tulkkiopiskutus on korkeakoulutasoista. Norjassa ja Tanskassa valintakokeita ei pidetä, Saksasta en saanut yhtään vastausta sähköposteihini.

Jos opiskelijavalinnasta ja valintakokeista on vaikea saada tietoa, valintakokeiden ennustavuudesta eri viittomakielten tulkkiopiskelutusten valintakokeissa en löytänyt yhtään raportoitua tutkimusta. Espanjassa on pienimuotoisessa esitutkimuksessa todettu, että kun muuttujina ovat perseptuaalis-motorinen koordinaatio, kognitiiviset taidot, persoonallisuuteen liittyvät tekijät ja koulutustausta, viittomakielen – ja viittomakielen tulkkaustaidon – omaksumista ennustaa parhaiten perseptuaalis-motorinen koordinaatio, jota mitattiin opiskelijoiden kyvyllä imitoida espanjalaisen viittomakielen rakenteen mukaisia, mutta keksittyjä pseudoviittomia. (López Gómez, Bajo Molina, Padilla Benítez ja Santiago de Torres 2011, 79–88) Bontempo (2012) puolestaan nostaa väitöskirjassaan esille tulkin emotionaalisen vakauden ja hänen kompetenssinsa korrelaation (211).

4 DIAKIN VIITTOMAKIELENTULKIN KOULUTUSOHJELMAN VALINTAKOKEET

Diakin viittomakielentulkin koulutukseen haetaan yhteisvalinnassa. Esivalinnassa pisteitä saa ensisijaisen hakutoiveen lisäksi myös hakutodistuksen perusteella. Ylioppilastutkinnon suorittaneet saavat pisteitä päästötodistuksen keskiarvon, äidinkielen, parhaan A-kielen ja parhaan reaaliaineen tai matematiikan arvosanan perusteella. Ammatillisesta koulutuksesta valmistuneet saavat pisteitä ja päättötodistuksen keskiarvon perusteella. (Diakin valintakoeaineistot 2002-2008)

Nykyisin kaikki hakukelpoiset hakijat kutsutaan valintakokeen ensimmäiseen vaiheeseen eli tekemään karsiva etukäteistehtävä. Sen hyväksytysti suorittaneet saavat kutsun toiseen vaiheeseen, varsinaiseen valintakoepäivään. Vuoden 2008 valintakokeisiin asti valintakokeisiin kutsuttiin tietty määrä hakijoita (esim. 6 kertaa käytettävissä olevien aloituspaikkojen määrä), kutsutut valittiin esivalinnan pisteiden perusteella. (Diakin valintakoeaineistot 2002–2008)

Etukäteistehtävä on tullut opiskelijavalintaan mukaan vuonna 2003. Vuosina 2003–2005 myös se pisteytettiin. Vuodesta 2006 eteenpäin etukäteistehtävä on arvioitu hyväksyty/hylätty -periaatteella. (Diakin valintakoeaineistot 2002–2008) Etukäteistehtävä on yleensä ohjeistetun, viittomakielen ja tulkkauksen alaa käsittelevien lähteiden pohjalta kirjoitettava essee. Yhtenä valintavuonna on myös kokeiltu videoitavaa viittomistehtävää etukäteistehtävänä.

Valintakokeen toinen vaihe eli valintakoepäivä on aikoinaan suunniteltu yhteistyössä Turun yliopiston kanssa (Terhi Rissanen, henkilökohtainen tiedonanto 28.3.2012). Valintakokeessa on aina testattu mm. viittomakielen omaksumiskykyä, suomen kieltä ja yleistä kielellistä kyvykkyyttä. Myös opiskeluvaikeuksia ja hakijoiden persoonallisuutta on kartoitettu, ja hakijat ovat päässeet psykologin (ja lehtorin) haastatteluun. (Diakin valintakoeaineistot 2002–2008) Taulukosta 1. käy ilmi valintakokeiden osiot ja niiden pisteytys vuosina 2002–2008.

TAULUKKO 1. Valintakokeiden osiot

	2002	2003	20032007	2008
Viittomakieli 1		1-10 p	1-10 p	1-9 p
Viittomakieli 2	1-20 p	1-10 p	1-10 p	1-8 p
Kielikyky: suullinen		1-5 p	1-5 p	1-7 p
Kielikyky: kirjallinen	1-10 p	1-5 p	1-5 p	1-10 p
Puheilmaisuus ja muisti	1-10 p	-	-	-
Muisti	-	1-5 p	1-5 p	-
Kykytestit		1-5 p	1-5 p	1-3 p
Persoonallisuustestit	1-15 p	1-5 p	1-5 p	1-3 p
Opettaja haastattelu	-	1-5 p	1-5 p	-
Psykologi-lehtori haastattelu	1-5 p	1-5 p	1-10 p	1-10 p
Paritehtävä	-	-	-	1-10 p
Alasuuntautuneisuus	0-5 p	0-5 p	0-5 p	0-5 p
Yhteensä	65 p	60 p	65 p	65 p

Valintakoe on vuodesta 2003 lähtien kaksiosainen. Aamupäivän testien jälkeen hakijoista karsitaan jostain osiosta hylätyn tuloksen saaneet, ja vain osa jatkaa iltapäivän testeihin. (Sanna Uusipaikka, henkilökohtainen tiedonanto 9.12.2011) Vuonna 2002 karsintaa kesken valintakoepäivän ei kuitenkaan vielä tehty, vaan kaikki hakijat osallistuivat kaikkiin testeihin (Diakin valintakoeaineistot 2002-2008).

Diakin viittomakielentulkin koulutusohjelman valintakokeissa pyritään saamaan tietoa hakijan yleisestä kielellisestä lahjakkuudesta, motivaatiosta, persoonallisuuden soveltuvuudesta ja vuorovaikutuskyvystä. (Sanna Uusipaikka, henkilökohtainen tiedonanto 9.12.2011). Persoonallisuuden soveltuvuuden arvioinnin avuksi laadittiin yhteistyössä Psykologitiimi Päämäärä Oy:n kanssa tulkkiprofiili, joka kuvasi tulkilta vaadittavia ominaisuuksia. Tulkkiprofiilia käytettiin psykologisten testien tulkinnan pohjana. (Terhi Rissanen, henkilökohtainen tiedonanto 8.4.2014)

Osa kielellistä lahjakkuutta on kyky omaksua viittomakieltä ja hallita esimerkiksi käsien motoriikka. Etenkin entuudestaan viittomakieltä osaavien hakijoiden kohdalla arviointi ei ole aina helppoa. (Sanna Uusipaikka, henkilökohtainen tiedonanto 9.12.2011).

Opetussuunnitelman muutos syksyllä 2011 ei aiheuttanut juurikaan muutoksia valintakokeeseen. Etukäteistehtävää muokattiin hieman, mutta muutoin koe säilyi samanlaisena, sillä uudenkin opetussuunnitelman mukaan opiskelevilta edellytetään samoja ominaisuuksia kuin vanhan opetussuunnitelman aikaan. (Sanna Uusipaikka, henkilökohtainen tiedonanto 9.12.2011)

Rantasen (2001) mukaan valintakokeen painotuksen tulisi olla korkeintaan 50 % hakutodistuksen painoarvosta (Rantanen 2001, 37). Diakin viittomakielentulkin koulutusohjelmassa valintakokeiden painoarvo on kuitenkin suurempi: hakutodistuksesta saa korkeintaan 30 pistettä, ensisijaisesta hakutoiveesta 5 pistettä ja valintakokeesta (sisältäen alasuuntautuneisuuspisteet) voi saada korkeintaan 65 pistettä. Vuosina 2003–2005 valintakokeiden painoarvo opiskelijavalinnassa oli vielä sitäkin suurempi; kutsu valintakokeisiin tehtiin esivalintapisteiden perusteella, mutta lopullinen valinta tapahtui pelkkien valintakoetulosten perusteella. (Diakin valintakoeaineisto 2002–2008)

Diakin viittomakielen tulkkikoulutus on tehnyt valintakoeysteistyötä Humanistisen ammattikorkeakoulun (Humak) viittomakielen tulkkikoulutuksen kanssa vuodesta 2007 alkaen. Hakija osallistuu sen oppilaitoksen valintakokeisiin, mihin hän on ensisijaisesti hakenut, mutta valintakoetulos on voimassa molemmissa oppilaitoksissa. Valintakokeen pistejaosta ja testattavista osa-alueista päätetään humanistisen ja kasvatusalan yhteishakutyöryhmässä, jossa sekä Diakin että Humakin viittomakielentulkin koulutusohjelmat ovat edustettuina. Yhteisistä raameista huolimatta itse valintakokeiden toteutus voi olla oppilaitoksissa erilainen. (Sanna Uusipaikka, henkilökohtainen tiedonanto 9.12.2011)

5 TUTKIMUSKYSYMYKSET, TUTKIMUSAINEISTO JA SEN KÄSITTELY

Opinnäytetyön tavoitteena on siis kartoittaa Diakin viittomakielentulkin koulutusohjelman valintakoetuloksia, niiden vaikutusta opiskelijavalintaan ja yhteyksiä opiskelijoiksi valittujen opintomenestykseen. Tavoitteet muotoutuivat seuraavanlaisiksi tutkimuskysymyksiksi:

1. Minkälaisia valintakoetulokset, opiskelijavalinta ja opintojen loppuun suorittaminen olivat tarkastelujaksolla?
2. Mikä on valintakokeiden vaikutus opiskelijavalintaan?
3. Minkälaisia yhteyksiä on havaittavissa valintakokeiden eri osioiden pistemäärien ja opintomenestyksen laadun sekä tehokkuuden välillä?

Opinnäytetyön tutkimusaineisto muodostuu koulutusohjelman valintakoeaineistoista vuosilta 2002–2008, valintakokeisiin kyseisinä vuosina osallistuneiden ja valituksi tulleiden, opiskelupaikan vastaanottaneiden opintosuorituksista opintorekisterissä vuodesta 2002 kevätlukukauteen 2014 sekä tilastoista opintonsa keskeyttäneistä ja valmistuneista. Aineisto on siis sekundääriaineistoa, eli en ole kerännyt sitä itse. Tutkimusaineiston ulkopuolelle on jätetty Humakin valintakokeiden kautta valitut opiskelijat, sillä heidän valintakoetuloksensa eivät ole Diakin käytettävissä – ja valintakokeiden erilaisuuden vuoksi ne eivät myöskään olisi vertailukelpoisia.

Aineistoa on lähestytty määrällisesti eli kvantitatiivisesti. Kvantitatiiviselle tutkimukselle on tärkeää mm. että tutkimuksessa kerättävää ja käytettävää aineistoa voi mitata numeerisesti. Aineisto on pystyttävä saattamaan tilastollisesti käsiteltävään muotoon ja päätelmät aineistosta tehdään tilastolliseen analyysiin perustuen. (Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara 2005, 131)

Aineiston muokkaamisessa analysoitavaan muotoon oli melkoisesti työtä. Aineisto koostui 45 Excel-, pdf- ja Word-tiedostosta, joten tieto oli varsin hajallaan. Luettelo työssä käytetystä aineistosta on liitteessä 1. Valintakokeiden tulokset ja opintorekisteristä saadut tiedot opintosuorituksia, valmistumisia ja opintojen keskeyttämisistä koskevat tiedot sisälsivät henkilötietoja. Jotta hakijoita ja opiskelijoita ei voisi tunnistaa, tein henkilötietoja sisältävistä tiedostoista anonymisoi-

dut kopiot, joita käytin analyyseissani. Poistin nimet, syntymäajat ja opiskelijatunnukset niistä tiedostoista, joissa niitä esiintyi. Alkuperäiset, henkilötietoja sisältävät tiedostot säilytin siltä varalta, että tarvittaessa pystyisin varmistamaan tietojen oikeellisuuden alkuperäisestä aineistosta.

Valituiksi tulleiden ja opintonsa aloittaneiden tietoja löytyi useista tiedostoista, esimerkiksi valintakokeiden tuloslistoista ja opintosuoritusrekisteristä. Heille annoin nimen tilalle aakkosnumeerisen koodin, esimerkiksi A1. Koodin kirjain kertoi, minkä vuoden valintakokeissa kyseinen henkilö on tullut valituksi (A=2002, B=2003 jne.), ja numero määräytyi satunnaisesti sen mukaan, missä kohtaa valintakokeiden tuloslistaa henkilö oli (ylimpänä listassa ollut sai numeron 1, toisena ollut numeron 2 jne.). Numero ei kerro mitään henkilön sijoituksesta toisiin hakijoihin nähden. Tämä aakkosnumeerinen koodi oli siirrettävä kaikkiin tiedostoihin, joissa opiskelijoista oli nimettyjä tietoja. Näin varmistin, että samaa henkilöä koskeva tieto on yhdistettävissä ilman, että tiedän kenestä on kyse.

Valintakokeisiin osallistuneiden, mutta ei-valituksi tulleiden tai ei-opiskelupaikkaa vastaanottaneiden osalta riitti, kun poistin heidän nimitietonsa aineistosta. Muutoin heidän tulosrivinsä jäivät ennalleen tulostaulukoihin. Heitä ei voinut poistaa aineistosta kokonaan, sillä heidän valintakoetuloksiaan tarvittiin, kun vertailtiin eri valintatapojen vaikutusta opiskelijavalintoihin.

Tulostaulukoiden marginaaliin lisäsin omat merkintäni, joiden avulla pystyin edelleen tietämään, mikä kunkin hakijan status oli, vaikka listausjärjestys muuttuikin järjestäessäni aineistoa uudelleen, kun etsin tuloksista erilaista tietoa. Merkintä "ei-al." merkitsi henkilöä, joka olisi tullut valituksi, muttei ottanut paikkaa vastaan, "ei-val." oli hakija, joka oli kyllä saanut valintakokeesta hyväksytyyn tuloksen, mutta pisteet eivät riittäneet valintaan, "hyl." tarkoitti kokeessa hylätyksi tullutta hakijaa, "valm." ja "kesk." valituiksi tulleita ja paikan vastaanottaneita, jotka olivat valmistuneet tai keskeyttäneet opintonsa.

Osa hakijoista oli opintojen aikana vaihtanut sukunimeä, eli he löytyivät valintakoetuloksista ja opintorekisteristä eri nimillä. Nimenvaihtajien jäljittäminen ja heidän tietojensa yhdistäminen oikealla aakkosnumeerisella koodilla vaati hie-man lisätyötä. Opintorekisteristä saaduissa tiedoissa oli mukana myös Huma-

nistisen ammattikorkeakoulun valintakokeiden kautta valitut opiskelijat ja ns. muuntokoulutuksen opiskelijat ja heitä koskevat tiedot piti poistaa aineistosta.

Etsiessäni vastauksia eri tutkimuskysymyksiini, jouduin myös yhdistelemään ja järjestelemään aineistoa eri tavoin. Jos esimerkiksi halusin selvittää, mitkä olivat alhaisimmat valintakoepisteet, joilla tuli valituksi eri valintavuosina, laitoin hakijoiden tulokset järjestykseen kyseisen kriteerin mukaan. Joskus tarvittavan tiedon esiin saaminen edellytti tietojen yhdistämistä useammasta aineiston tiedostosta. Esimerkiksi opintojen suorittamiseen käytettyjen normiajan ylittävien lukukausien määrää laskiessa ei riittänyt tieto, minä vuonna opiskelija oli tullut valituksi, vaan piti tarkastaa myös, minä vuonna hän oli aloittanut opintonsa, sillä opintojen aloittamisen siirtäminen vuodella ei ole tavatonta. Korrelaatioanalyysijä varten koostin eri mittareita varten erilliset Excel-taulukot analyysiohjelman ymmärtämään muotoon. Esimerkiksi sellaiset muuttujat kuin ”valmistunut”, ”keskeyttänyt” ja ”opiskelee edelleen” saivat analysointiohjelman ymmärtämät numeeriset arvot.

Tutkimustiedon tilastollinen käsittely ammentaa tilastotieteestä menetelmiä tiedon kuvailuun ja tiivistämiseen, ilmiöitä koskevien päätelmien tekemiseen ja ilmiöiden matemaattiseen kuvailuun (Nummenmaa 2004, 13). Saadakseni vastauksia tutkimuskysymyksiini järjestin aineistoni dataa eri kriteereiden mukaan ja vertailin näin saatuja listauksia toisiinsa. Tein laskutoimituksia, syötin tietoja analyysiohjelmaan, laadin korrelaatioanalyysija ja sirontakuviota. Tässä työssä tuloksia kuvataankin lukumäärin, prosentein ja korrelaatioin.

Ensimmäiseen tutkimuskysymykseen etsittiin vastausta analysoimalla kutakin valintavuotta erikseen. Aineistosta selvitettiin valintakokeisiin osallistuneiden määrät, hyväksytyjen valintakoetulosten määrä, laskennallisten aloituspaikkojen määrä, hyväksytyjen mutta opiskelupaikasta kieltäytyneiden hakijoiden määrä, opintonsa aloittaneiden määrä sekä moniko aloittaneista oli alkukeväeseen 2014 mennessä valmistunut, moniko opiskeli edelleen ja moniko oli keskeyttänyt opintonsa. Valmistumista, keskeyttämistä ja opintojen jatkumista verrattiin myös hakijoiden haun ensisijaisuuteen. Lisäksi valintakokeiden tuloksista katsottiin korkeimmat ja alimmat pistemäärät esivalinnassa, korkeimmat ja alimmat valituksi tulleen pisteet sekä alimmat hyväksytyt pisteet valintakokees-

sa sekä esivalinnassa ja valintakokeessa yhteensä. Samoin selvitettiin kunkin valintavuoden korkein ja alin sisäänpääsypistemäärä. Lisäksi tarkasteltiin hylättyjen suoritusten määrää kussakin valintakokeen osiossa. Tarkoituksena oli saada kokonaiskuva valintakokeista, niiden tuloksista ja opiskelijavalinnasta tarkastelujakson aikana.

Vastausta toiseen tutkimuskysymykseen tavoiteltiin katsomalla, minkälainen olisi valituksi tulleiden joukko, jos valinnassa olisi noudatettu jotain muuta tapaa kuin kyseisenä valintavuonna noudatettiin. Vaihtoehtoina olivat valinta pelkkien esivalintapisteiden perusteella, valinta pelkän valintakokeen perusteella tai valinta esivalinnan ja valintakokeen yhteispisteiden perusteella. Tämä toteutettiin laittamalla hakijat paremmuusjärjestykseen eri valintakriteerien perusteella. Eri valintatapoja vertaillessa sisäänoton vertailulukuna oli kunkin vuoden laskennallinen aloituspaikkamäärä. Jos kaksi tai useampi hakija oli tasapisteissä kilpailemassa viimeisestä laskennallisesta aloituspaikasta, heidät katsottiin kaikki hyväksytyiksi. (Myöskään todellisuudessa laskennallinen aloituspaikkamäärä ei yhtenäkkään tarkastelujakson aikaisena valintavuonna ollut sama kuin valittujen opiskelijoiden määrä.) Vertailussa on mukana vain valintakokeisiin osallistuneet hakijat. Toisin kuin Rantasen (2001) tutkimuksessa aineistossani ei ollut tietoja kaikista hakijoista. Näin ollen ne hakijat, jotka eivät olleet saaneet kutsua valintakokeisiin ja ne, jotka oli kutsuttu, mutteivät osallistuneet, puuttuvat aineistosta, eivätkä siis ole tässä vertailussa mukana.

Kun tutkimuskysymykset liittyvät muuttujien välisten riippuvuuksien tarkasteluun, tutkitaan muuttujien yhteisvaihtelua. Yhteisvaihtelun mittaamisen avulla voidaan selvittää kahden ilmiön samanaikaista esiintymistä, niiden liittymistä toisiinsa sekä niiden välisiä syy- ja seuraussuhteita. Korrelatiiviseen tutkimukseen sopivat hyvin useat yhteisvaihtelun tutkimiseen laaditut tutkimusmenetelmät. Yhteisvaihtelun esiintyminen ei kuitenkaan automaattisesti merkitse, että tutkittavien ilmiöiden välillä vallitsee syy-seuraussuhde. (Nummenmaa 2004, 265)

Kolmas tutkimuskysymys, kysymys valintakoetulosten ja opintomenestyksen välisistä yhteyksistä oli tutkimuskysymyksistä haastavin operationalisoitava. Mahdollisia muuttujia oli runsaasti. Esivalinta- ja valintakoepisteiden sekä eri

oppiaineiden päättötodistusarvosanojen lisäksi muuttujiksi valittiin myös valmistuminen/opintojen keskeyttäminen/opintojen edelleen jatkuminen, valmistumiseen tarvittujen normiopiskeluajan (joka oli 3½ vuotta vuonna 2002 aloittaneilla ja sen jälkeen aloittaneilla 4 vuotta) ylittävien lukukausien määrä sekä kaksi erillistä opintojaksoa: viimeisen lukukauden opintoihin kuuluva viittomakielen päättökoe ja kolmannen vuoden keväällä oleva tulkkauksen taidonnäyte, KT15.

Taidonnäytteessä on neljä osakoetta: tulkkauksen etiikan tentti, aidon asioimistilanteen tulkkaus sekä luentotulkkaukset viittomakielestä suomeen ja suomesta viittomakieleen. Sitä ei arvioida numeerisesti, mutta hyväksytyt suorittaminen edellyttää vähintään hyviä tietoja, siis arvosanaa 3 vastaavaa tasoa. Taidonnäytettä ei myöskään päässyt suorittamaan elleivät kaikki muut siihenastiset opinnot harjoittelut mukaan lukien olleet suoritettuina. Taidonnäytteen läpäisy on myös edellytys tulkkierekisteriin pääsulle. Siksi taidonnäytteen suoritusajankohta – tai sen myöhästyminen – on mielenkiintoista selvittää.

Taulukossa 2. on koottuna mittarit, joilla on pyritty selvittämään valintakoemeston ja opintomenestyksen laadun välisiä yhteyksiä. Opintomenestyksen laadulla tarkoitetaan opinnoissa saavutettuja arvosanoja: mitä korkeampi arvosana, sen korkeampi laatu. Rasti taulukossa merkitsee, että kyseisten kahden muuttujan välistä korrelaatiota on tutkittu. Esimerkiksi valintakokeen viittomakielen omaksumiskyvyn testissä saatuja pistemääriä on verrattu Viittomakielen (V-kieli) ja Kääntämisen ja tulkkauksen (KäTu) arvosanoihin päättötodistuksessa sekä viittomakielen päättökokeen (VK-p) arvosanaan että KT.15, tulkkauksen taidonnäytteen (Taidonn.) suorittamiseen ajallaan/viivästyneenä.

TAULUKKO 2. Työssä käytetyt opintomenestyksen laadun mittarit

OPINTOMENESTYKSEN LAATU -->	V-kieli	VK- p	KäTu	Taidonn.	Suomi	Perusop.	Ammatill.
VALINTAKOEPISTEET							
Viittomakieli	x	x	x	x			
Kielikyky, kirjallinen	x	x	x	x	x		
Kielikyky, suullinen			x	x	x		
Muisti			x	x		x	
Opettaja haastattelu							x
Kykytesti			x			x	
Persoonallisuustesti							x
Psykol.-lehtori haast.							x
Lyhenteiden selitykset: V-kieli =viittomakielen arvosana päättötodistuksessa VK-p =Viittomakielen päättökokeen arvosana KäTu =Kääntämisen ja tulkkauksen arvosana päättötodistuksessa Taidonn. =KT.15 Taidonnäytteen suorittamisen myöhästymisen lukukausina 0- Suomi =Suomen kielen ja viestinnän arvosana päättökokeessa Perusop. =Perusopintojen arvosana päättötodistuksessa Ammatill. =Viittomakielentulkin ammatillisuuden arvosana päättötodistuksessa							

Taulukossa 3 on puolestaan kooste mittareista, joiden tarkoituksena on verrata valintakoetuloksia ja opintomenestyksen tehokkuutta ts. löytyykö eri valintakoeosioiden tulosten ja opintojen ajallaan loppuun saattamisen/viivästymisen/keskeyttämisen väliltä yhteisvaihtelua.

TAULUKKO 3. Työssä käytetyt opintomenestyksen tehokkuuden mittarit

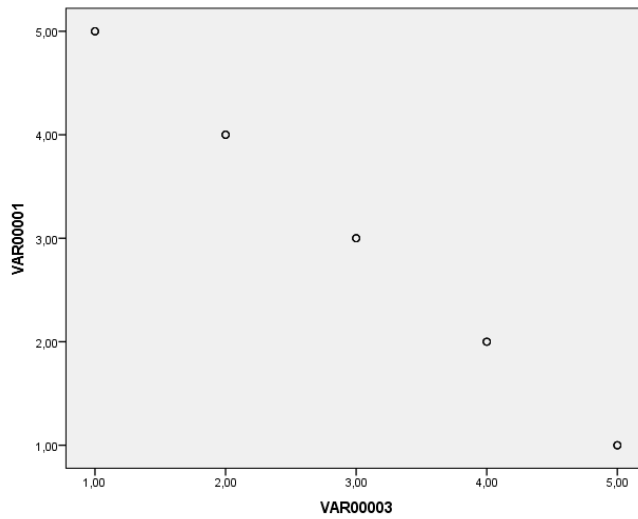
OPINTOMENESTYKSEN TEHOKKUUS-->	Valm/Opisk/Kesk	Valm.aika
OPISKELIJAVALINTA		
Esivalintapistteet	x	x
Val.koepisteet yht.	x	x
Kaikki valintapistteet	x	x
Pisteytetty e-tehtävä	x	
Viittomakieli	x	x
Opettaja haastattelu	x	x
Kykytesti	x	x
Persoonallisuustesti	x	x
Psykol.-lehtori haast.	x	x
Lisäksi: Valmistumiseen käytetty aika vs. taidonnäytteen suorittaminen ajallaan/viivästyneenä		
Lyhenteiden selitykset: Valm/Opisk/Kesk =valmistunut/opiskelee edelleen/keskeyttänyt Valm.aika =valmistumiseen käytettyjen normiajan ylittävien lukukausien määrä 0-		

Alkuperäinen ajatukseni oli tässäkin käsitellä kutakin valintavuotta erikseen. Yhteisvaihtelua tutkittaessa yksikin poikkeama pienessä tutkimusjoukossa saattaa vääristää tuloksia ja siksi päädyin käsittelemään valintavuosia yhdessä aina, jos niillä oli samoja, samoin pisteytettyjä valintakoeosioita. Esimerkiksi vuosien 2002–2007 viittomakielen omaksumiskyvyn testien tuloksia ja niiden yhteyttä opintomenestykseen on tarkasteltu yhtenä joukkona, vuotta 2008 erikseen, koska vuosina 2002–2007 viittomakielen omaksumiskyvyn testien enimmäispistemäärä oli 20, kun taas vuonna 2008 se oli 17. Vaikka olen tehnyt analyysit kaikista pienemmistäkin tutkimusjoukoista erikseen, kuten esimerkiksi vuoden 2008 viittomakielenomaksumiskyvyn testien tuloksista, kaikkia tuloksia ei esitellä tässä työssä erikseen, sillä ne eivät poikkea merkittävästi suuremmalla aineistolla tehdyn analyysin tuloksista.

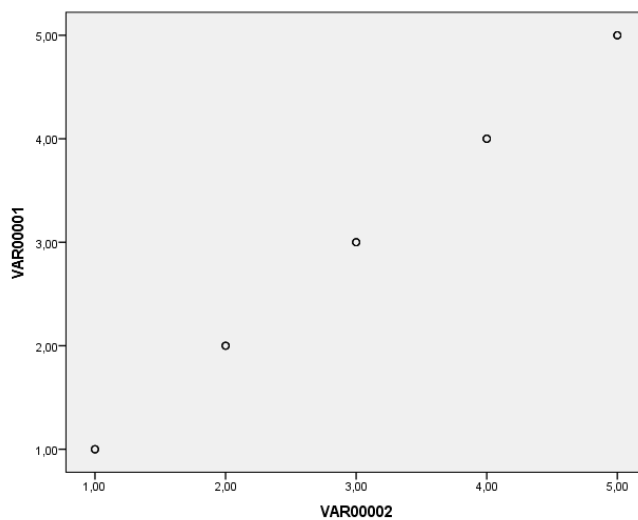
Yhteisvaihtelun analyysissa käytettiin Pearsonin korrelaatiokerrointa ja korrelaatiolaskelmat tehtiin SPSS-ohjelman avulla. SPSS (Statistical Package for Social Sciences) on käyttäytymis- ja yhteiskuntatieteiden tarpeisiin suunniteltu tilastollisen tiedon analysointiohjelma (Nummenmaa 2004, 17). Pearsonin korrelaatiokertoimen arvot ovat aina $-1:n$ ja $1:n$ välillä. Korrelaatiokerroin -1 merkitsee täydellistä negatiivista korrelaatiota (toisin sanoen, kun muuttuja X kasvaa, muuttuja Y vähenee), kerroin 1 täydellistä positiivista korrelaatiota (kun X kasvaa Y:kin kasvaa). Korrelaatiokerroin 0 merkitsee, että mitään korrelaatiota ei löydy. Parin muuttujan kohdalla piti muistaa ottaa huomioon, että muuttujan asteikko on toisensuuntainen kuin muut asteikot. Valintakoe pisteissä korkein pistemäärä on paras mahdollinen tulos. Taidonnäytteen suorittamiseen tai valmistumiseen käytettyjen normiajan ylittävien lukukausien määrässä puolestaan nolla (0 , eli suoritus normiajassa) oli paras mahdollinen tulos. Näiden muuttujien mahdollinen korrelaatio valintakokeen eri osioiden pistemääriin piti siis tulkita käänteisenä: jos analyysi osoitti positiivista korrelaatiota, se oli todellisuudessa negatiivista ja päinvastoin.

Alla olevissa kuvioissa 1 ja 2 on havainnollistettu, miltä täydellinen negatiivinen korrelaatio ja täydellinen positiivinen korrelaatio näyttävät sirontakuviolla esitettynä.

KUVIO 1. Täydellinen negatiivinen korrelaatio

KUVIO 2. Täydellinen positiivinen korrelaatio

Koska aineisto sisältää paljon henkilöihin liittyvää informaatiota, sen käsittelyssä ja säilytyksessä piti olla erityisen tarkka. Heti aineiston saatua anonymisoin sen tässä luvussa aiemmin kuvatulla tavalla.. Myös tulosten raportoinnissa oli huolehdittava siitä, ettei kenenkään hakijan tai opiskelijan henkilöllisyys paljastu. Siksi hakijoiden/opiskelijoiden sukupuolta ei esimerkiksi käsitellä lainkaan.

Tarkasteltavan ajanjaksona on myös kahdesti järjestetty lisähaku, vuosina 2006 ja 2008. Lisähaun tulokset ja hakijat on käsitelty osana saman vuoden varsinaisen valintakokeen tuloksia. Lisähaun kautta valittujen opiskelijoiden joukko

kumpanakin valintavuonna on sen verran pieni, ettei sen käsittely erillisenä joukkona ole tilastollisesti mielekästä. Erilliskäsittely myös vaarantaisi opiskelijoiden anonyymiyden.

6 TULOKSET

6.1 Valintakoetulosten ja opiskelijavalinnan kokonaiskuva

Vuosien 2002–2008 aikana Diakin viittomakielentulkin koulutusohjelman valintakokeisiin osallistui yhteensä 622 hakijaa. Heistä 239 eli 38,4 % sai hyväksytyn tuloksen valintakokeissa. Opiskelupaikan sai (ja otti vastaan) 152. Heistä 107 on valmistunut, 39 keskeyttänyt opintonsa ja 6 opiskelee edelleen (tilanne kevätlukukaudella 2014). Taulukossa 4 on esitetty vastaavat tiedot vuosittain eriteltynä.

TAULUKKO 4. Hakijat ja valitut 2002–2008

Valintakokeet	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Aloituspaikat	20	20	20	20	20	20	32
Osallistujamäärä	93	109	108	58	89	37	128
Hyväksytyt tulokset	35	30	34	35	47	19	39
% osallistujista	37,63 %	27,52 %	31,48 %	60,34 %	52,81 %	51,35 %	30,47 %
Valittujen määrä	23	19	21	22	24	16	27
Status							
Valmistunut	17	14	15	17	17	12	15
Keskeyttänyt	6	5	6	5	7	3	7
Opiskelee vielä	-	-	-	-	-	1	5

Jokaisena valintavuonna oli myös niitä, jotka olisivat päässeet opiskelemaan viittomakielentulkiksi, mutteivät ottaneet paikkaa vastaan. Eniten paikasta kieltäytyneitä oli vuonna 2006, kun 17 hakijaa ei ottanut paikkaa vastaan. Myös vuosina 2003 ja 2008 heitä oli runsaasti: 11 ja 12 hakijaa ei ottanut tarjottua paikkaa vastaan. Vähiten heitä oli vuonna 2007 (jolloin valintakokeisiin osallistujakin oli vähiten): vain kaksi hyväksyttyä hakijaa kieltäytyi opiskelupaikasta. Vuosina 2002, 2004 ja 2005 heitä oli 5, 7 ja 6.

Kieltäytymisen syynä saattaa olla opiskelupaikan saaminen jostain toisesta oppilaitoksesta esimerkiksi yliopistosta tai Humakin viittomakielen tulkkikoulutuksesta. Valintakoeaineistossa oli joidenkin hakijoiden kohdalla merkintöjä tulosaulukon marginaalissa, että he olivat ensisijaisesti hakeneet Humakin tulkkikoulutukseen tai hakeneet myös yliopistoon.

Vuonna 2007 käynnistyi Diakin ja Humakin valintakoeysteistyö. Valintakoeysteistyö merkitsi sitä, että molempiin oppilaitoksiin samaan koulutusohjelmaan hakeneen ei enää tarvinnut osallistua molempien valintakokeisiin, vaan ainoastaan sen oppilaitoksen, johon oli ensisijaisesti hakenut. Sen jälkeen ei valituista pitäisi löytyä niitä, jotka ovat valinneet Humakin tulkkikoulutuksen Diakin sijaan. Myös yliopistopaikan etusijalle laittavat hakijat joutuvat jatkossa tekemään valintansa jo yhteishakulomaketta täyttäessään, kun kaikki korkeakoulut tästä syksystä (2014) lähtien ovat saman haun piirissä.

Valintapisteiden avulla voi tarkastella, onko hakijajoukossa suuria tasoeroja eri hakuvuosina. Taulukossa 5 on eriteltyä kunkin valintavuoden pistemäärien kooste. Vaikka esivalintapisteiden perusteella tehtävästä karsinnasta luovuttiin vasta vuonna 2008, ei vuosien 2006–2008 alimmissa esivalintapisteissä ole merkittävää eroa. Pisteitä tarkastellessa on myös syytä pitää mielessä, että vuosina 2003–2005 esivalintapisteissä oli mukana myös etukäteistehtävästä saadut pisteet. Samoin kyseisinä vuosina lopullinen opiskelijavalinta tehtiin vain valintakoe pisteiden perusteella, esivalintapisteillä oli merkitystä vain valintakutsun saamisen kannalta. Tarkastelujakson ensimmäisinä vuosina hyväksytyt tulos valintakokeista ei ole riittänyt opiskelupaikkaan, vuosina 2006–2008 puolestaan on, sillä alimmat hyväksytyt esivalinnan ja valintakokeen yhteispisteet ovat samat kuin alimmat valituksi tulleen pisteet.

TAULUKKO 5. Yhteenvedo valintapisteistä 2002–2008

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Esivalinta, korkeimmat	30/30	33/40	32,5/35	35/35	35/35	32/35	35/35
Esivalinta, alimmat	18/30	13/40	16/35	14/35	10/35	10/35	9/35
Valintakoe, korkeimmat	49/65	49/60	55,8/65	52,25/65	51/65	41,5/65	49,5/65
Valintakoe, alin valittu	31,5/65	26/60	31,5/65	30/65	29,3/65	28,5/65	27/65
Valintakoe, alin hyväksytty	30/65	23,5/60	26,8/65	21/65	26,3/65	28,5/65	27/65
Yhteispisteet, korkeimmat	73,5/100	77/100	84,8/100	81/100	80/100	71,5/100	83,5/100
Yhteispisteet, alin valittu	57/100	36,5/100	51,5/100	48,25/100	47,3/100	44/100	46/100
Yhteispisteet, alin hyväksytty	52/100	36,5/100	47,3/100	41,5/100	47,3/100	44/100	46/100
Sisäänpääsypisteet, korkein	73,5/100	49/60	55,8/65	52,25/65	80/100	71,5/100	83,5/100
Sisäänpääsypisteet, alin	57/100	26/60	31,5/65	30/65	47,3/100	44/100	46/100

Valintakokeiden funktio voi olla myös alalle soveltumattomien hakijoiden karsinta (Rantanen 2001). Tämä funktio näyttäisi olevan merkityksellinen Diakin viittomakielentulkin koulutusohjelman opiskelijavalinnoissa. Yhdessä tai useammassa kokeen osiossa hylätyksi tulleiden hakijoiden osuus oli aineistossa varsin korkea: 39,66–70,64 %. Rantasen tutkimuksessa vuodelta 2001 hylättyjen osuus vaihteluväli oli 0–19 % koulutusalaista riippuen. Taulukossa 6 on koottuna tiedot hylätyistä suorituksista vuosien 2003–2008 valintakokeissa. Vuosi 2002 ei ole taulukossa mukana, sillä kokeen erilaisen rakenteen vuoksi, sitä olisi hankala sijoittaa samaan taulukkoon.

TAULUKKO 6. Hylätyt tulokset valintakokeissa vuosina 2003–2008

	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Osallistujamäärä	109	108	58	89	37	128
Hylätyt yhteensä	77	74	23	42	18	86
%	70,64 %	68,52 %	39,66 %	47,19 %	48,65 %	67,19 %
Hylätyt aamupäivä yht.	54	46	0	14	11	64
%	49,54 %	42,59 %		15,73 %	29,73 %	50 %
Viittomakieli 1	42	34	0	11	4	49
%	38,53 %	31,48 %		12,36 %	10,81 %	38,28 %
Kykytesti	22	13	0	6	6	24
%	20,18 %	12,40 %		6,74 %	16,22 %	18,75 %
Opettaja haast.	13	9	0	1	2	-
%	11,93 %	8,33 %		1,12 %	5,41 %	
Hyl. 2 tai useammasta	19	8	0	3	1	10
%	17,43 %	7,41 %		3,37 %	2,70 %	7,81 %
Osallistujamäärä ip	55	62	58	75	26	64
Hylätyt iltapäivä yht.	23	28	23	28	7	25
%*	41,82 %	45,16 %	39,66 %	37,33 %	26,92 %	34,25 %
Viittomakieli 2	6	24	1	13	2	16
%*	10,91 %	38,71 %	1,72 %	17,33 %	7,69 %	21,92 %
Muisti	2	1	6	7	0	-
%*	3,64 %	1,61 %	10,34 %	9,33 %		
Kieli suullinen	1	2	1	3	0	0
%*	1,82 %	3,23 %	1,72 %	4 %		
Kieli kirjallinen	4	3	6	8	0	0
%*	7,27 %	4,84 %	10,34 %	10,67 %		
Paritehtävä	-	-	-	-	-	0
%*						
Persoonallisuustestit	10	1	5	9	4	12
*	18,18 %	1,61 %	8,62 %	12 %	15,38 %	16,44 %
Psyk.-leht. haast.	4	3	4	8	2	5
%*	7,27 %	4,84 %	6,90 %	10,67 %	7,69 %	6,85 %
Hyl. 2 tai useammasta	2	5	4	13	1	7
%*	3,64 %	8,06 %	6,90 %	17,33 %	3,85 %	9,59 %

* prosentti laskettu iltapäivään jatkaneiden määrästä

Vuonna 2002 valintakokeissa tuli kaikkiaan hylätyksi 58 hakijaa eli 62,37 % ko-
keeseen osallistujista. Viittomakielen omaksumiskyvyn osiosta hylätyn sai 12 eli
12,90 % hakijoista. Kielellisen kyvykkyyden testissä hylättiin 4 (4,30 %), puheil-
maisun ja muistin testissä puolestaan 7 (7,53 %) hakijaa. Psykologisissa tes-

teissä (kyky- ja persoonallisuustesti) hylätyksi tuli 29 hakijaa (31,18 %) ja haastattelussa 15 ei 16,13 %. Kahdeksalla hakijalla (8,60 %) oli hylätty tulos kahdesta tai useammasta valintakokeen osiosta.

6.2 Opintojen keskeyttäminen ja valmistumisen viivästyminen

Opiskelupaikan vastaanottaneista 152:sta 39 on keskeyttänyt opintonsa. Keskeyttämistä on esiintynyt kaikilla vuosikursseilla: vuonna 2002 ja 2004 valituista opintonsa keskeytti 6, vuonna 2003 ja 2005 valituista 5 opiskelijaa. Vuonna 2006 ja 2008 valituista opiskelijoista opintonsa keskeytti 7 opiskelijaa ja vuonna 2007 valituista kolme.

Eniten keskeyttämistä on tapahtunut ensimmäisen opintovuoden kuluessa. 16 keskeyttänyttä. Alle kahden ja alle kolmen vuoden opintojen jälkeen opintonsa on päättänyt lopettaa 8 ja 7 opiskelijaa. Alle neljän ja viiden vuoden opintojen jälkeen samaan päätökseen on tullut 3 ja 2 opiskelijaa. Kolme opiskelijaa on lopettanut yli viiden vuoden opintojen jälkeen. Keskeyttäneille oli kertynyt 0–235,5 opintopistettä. 28 opiskelijan opintopistekertymä oli jäänyt alle sadan, esimerkiksi ensimmäisenä ja toisena vuonna keskeyttäneiden opintopistemäärät vaihtelivat 0–72,5 välillä ja opintopistemääräkertymän keskiarvo heillä oli 40. Pidempään opiskelleilla suurin opintopistekertymä oli 235,5. Keskeyttämistä on siis tapahtunut aivan valmistumisen kynnyksellä.

Lopettamisen syistä yleisin tiedossa oleva on opinto-oikeuden menettäminen ilmoittautumisvelvollisuuden laiminlyönnin, opinto-oikeuden päättymisen tai opintojen aloittamattomuuden vuoksi (13 opiskelijaa). Muita keskeyttämisen syitä ovat mm. työhön meno (6 opiskelijaa), siirtyminen johonkin toiseen korkeakouluun (7 opiskelijaa), väärä alanvalinta (1 opiskelija) ja sairastuminen (1 opiskelija). Muiden 11 opiskelijan keskeyttämisen syystä ei ole opintorekisterissä tietoa.

Rantanen (2001) totesi tutkimuksessaan, että parhaiten opintoihin sitoutumista indikoi ensisijainen hakutoive. Diakin viittomakielentulkin koulutusohjelman keskeytyksissä niiden opiskelijoiden osuus, joille Diakin tulkkikoulutus ei ollut ensi-

sijainen hakutoive, on jonkin verran suurempi, kuin koko valittujen ja opintonsa aloittaneiden joukossa. Keskeyttäneistä opiskelijoista 14:llä Diakin tulkkikoulutus ei ollut ensisijainen hakutoive, heitä oli siis 35,90 % kaikista 39 keskeyttäneestä. Opiskelemaan valittujen ja opintonsa aloittaneiden 152:n joukossa on ollut kaiken kaikkiaan 42 opiskelijaa, joille Diak ei ole ollut ensimmäinen hakutoive, siis 27,63 % kaikista valituista. Valintakoeaineistosta ei käy ilmi, kuinka monella näistä ei-ensisijaisesti Diakiin hakeneista on ollut Humakin tulkkikoulutus ensimmäisenä hakutoiveenaan, jolloin Diakin tulkkikoulutus on vastannut heidän toivekoulutusalaansa.

152 opintonsa aloittaneesta opiskelijasta 107 on valmistunut, heistä 76 normaalissa tutkinnon suorittamisajassa (210 opintopistettä/3½ vuotta, 240 opintopistettä/4 vuotta). 10 opiskelijaa tarvitsi valmistumiseensa yhden lisälukukauden, niin ikään 10 tarvitsi kaksi lisälukukautta. Kolme opiskelijaa tarvitsi kolme ylimääräistä lukukautta valmistuakseen, samoin kolme valmistui neljän ylimääräisen lukukauden jälkeen. Viisi lisälukukautta oli yhdelle tarpeen ja kuusi lisälukukautta tarvitsi kolme opiskelijaa. Yhden valmistuminen edellytti 8 ylimääräistä lukukautta. Kuusi vuosina 2002–2008 valituista opiskelijoista oli edelleen kevätlukukaudella 2014 opiskelijoina kirjoilla Diakissa. Osalla heistä valmistuminen on 2 opintopisteen päässä.

6.3 Valintaperusteiden vaikutus opiskelijavalintaan

Valintakoetulosten vaikutus opiskelijavalintaan Diakin viittomakielen tulkkikoulutuksessa on suuri. Vuosina 2002 ja 2006–2008, jolloin opiskelijavalinta on tehty kaikkien valintapisteiden (esivalintapisteiden ja valintakoepisteiden) yhteismäärän perusteella, valintakoepisteiden osuus on ollut 60/100 (vuonna 2003) tai 65 (vuosina 2002 ja 2006–2008) kaikista valintapisteistä. Vuosina 2003–2005 lopullinen valinta tehtiin ainoastaan valintakoepisteiden perusteella, jolloin esivalintapisteillä on ollut merkitystä ainoastaan valintakoekutsun saamiseksi.

Rantasen (2001) tutkimuksessa ammatillisten oppilaitosten ja ammattikorkeakoulujen valintakokeiden vaikutuksesta valintatuloksiin tehtiin vuoden 1998 hakijoista simuloitu uudelleenhaku, jossa hakupisteistä poistettiin valintakoetulok-

set. Keskimäärin 45 % ammattikorkeakoulujen hakijoista olisi tullut valituksi samaan koulutuspaikkaan ilman valintakokeitakin, mutta koulutusalojen välillä oli suuria eroja. Halusin selvittää vastaavasti, miten opiskelijavalinnat olisivat muuttuneet jos käytetyt valintaperusteet olisivat olleet toiset. Tein siis käytössä olleesta aineistostani simuloidun uudelleenhaun ja vertasin eri valintaperusteilla saatua valitun opiskelijajoukon kokoonpanoa kunakin valintavuonna tehtyihin opiskelijavalintoihin. Tulokset eivät kerro koko totuutta, koska aineistossa on mukana vain valintakokeisiin kutsutut ja osallistuneet hakijat. Ilman valintakoekutsua jääneet hakijat tai valintakokeet jostain syystä väliin jättäneet hakijat jäävät siis tämän selvityksen ulkopuolelle.

Simuloidussa uudelleenhausassa käyttämäni valintaperusteet olivat: valinta vain esivalintapisteiden perusteella, valinta vain valintakokeen perusteella, valinta vain hakutodistuksen ja hakusijan perusteella ja valinta esivalinnan ja valintakokeen yhteispisteiden perusteella. Valintaperusteita, jotka jonain tiettyinä vuotena ovat olleet todellisuudessa käytössä, ei simulaatioissa enää ko. vuoden kohdalla ole toistettu.

Taulukoissa 7–9 alla on koottuna, miten opiskelijaksi valittujen kokoonpano olisi kunakin vuonna muuttunut eri valintaperusteita käyttäen. Kustakin valintavuodesta on ensin kerrottu, millä perusteella opiskelijavalinta on todellisuudessa kyseisenä vuotena tehty, montako laskennallista aloituspaikkaa oli ja montako opiskelijaa ko. valintakokeissa otettiin sisään. Sen jälkeen on taulukossa kuvattu, todellisiin valintatuloksiin verraten, simulaatioissa valituksi tulleiden joukkoa. Simulaatioissa on pidetty aloituspaikkojen määrän mukaista sisäänottoa lähtökohtana, mutta kaikki loppusijoilla tasapisteissä olleet hakijat on laskettu otettavan sisään.

Vuonna 2002 opiskelijavalinta tehtiin esivalintapisteiden (hakutodistus, hakusija ja työkokemus) ja valintakoepisteiden yhteispistemäärän perusteella. Aloituspaikkoja oli 20, mutta todellinen sisäänotto oli 23. Taulukossa 7 on kuvattu simuloidun haun tulokset, kun opiskelijavalinta tehtiin pelkästään esivalintapisteiden tai pelkästään valintakoepisteiden perusteella. Taulukosta on luettavissa esimerkiksi, että jos valinta olisi tehty vain valintakoepisteiden perusteella, valituksi olisi tullut 20 hakijaa. Valituista 18 tuli valituiksi todellisessakin opiskelija-

valinnassa ja heistä 13 valmistui, viisi keskeytti. Simuloidussa valinnassa olisi lisäksi tullut valituksi kaksi sellaista hakijaa, jotka olisivat todellisessakin valinnassa tulleet valituiksi, mutteivät ottaneet paikkaa vastaan.

TAULUKKO 7. Simuloidun haun vaikutus opiskelijavalintaan vuonna 2002

2002	aloituspaikkoja 20	sisäänotto 23
1) vain esivalinta (hakusija, todistus, työkokemus)	Valitaan 24, sillä 10 viimeistä tasapisteissä * 8 valituksi tullutta ja paikan vastaanottanutta, joista 6 valmistui ja 2 keskeytti * 3 paikan saanutta, muttei vastaanottanutta * 13 valintakokeessa hylättyä	
2) vain valintakoe	Valitaan 20 * 18 valituksi tullutta ja paikan vastaanottanutta, joista 13 valmistui ja 5 keskeytti * 2 paikan saanutta, muttei vastaanottanutta	

Vuosina 2003–2005 hakijat karsittiin ensin esivalintapisteiden perusteella. Valintakokeisiin kutsuttiin vain tietty osa hakijoista. Lopulliseen valintaan esivalintapisteet eivät vaikuttaneet, vaan valinta tehtiin ainoastaan valintakoepisteiden perusteella. Taulukossa 8 on koottuna vuosien 2003–2005 simuloidut valintakoetulokset, kun valinta tehtiin pelkästään esivalintapisteiden perusteella (etukäteistehtävä, hakutodistus, hakusija), esivalintapisteiden, joista on vähennetty etukäteistehtävän pisteet, perusteella tai esivalinnan ja valintakokeen yhteispisteiden perusteella. Aloituspaiikkojen määrä oli 20 vuosina 2003, 2004 ja 2005 ja opiskelijoita otettiin sisään ko. vuosina 19, 21 ja 22.

TAULUKKO 8. Simuloidun haun vaikutus opiskelijavalintaan vuosina 2003–2005

2003	aloituspaikkoja 20	sisäänotto 19
1) vain esivalinta (hakusija, todistus, etukäteistehtävä)	Valitaan 20 * 4 valituksi tullutta ja paikan vastaanottanutta, joista 2 valmistui, 2 keskeytti * 4 paikan saanutta, muttei vastaanottanutta * 12 valintakokeessa hylättyä	
2) vain hakusija ja todistus	Valitaan 21, 2 viimeistä tasapisteissä * 3 valituksi tullutta ja paikan vastaanottanutta, joista 2 valmistui, 1 keskeytti * 1 paikan saanut, muttei vastaanottanut * 1 hyväksytyt tuloksen valintakokeesta saanut, mutta ei valittu * 16 valintakokeessa hylättyä	
3) yhteispisteet	Valitaan 21, 2 viimeistä tasapisteissä * 10 valituksi tullutta ja paikan vastaanottanutta, joista 7 valmistui, 3 keskeytti * 11 paikan saanutta, muttei vastaanottanutta	
2004	aloituspaikkoja 20	sisäänotto 21
1) vain esivalinta (hakusija, todistus, etukäteistehtävä)	Valitaan 22, 5 viimeistä on tasapisteissä * 8 valituksi tullutta ja paikan vastaanottanutta, joista 4 valmistui, 4 keskeytti * 14 valintakokeessa hylättyä	
2) vain hakusija ja todistus	Valitaan 21, 2 viimeistä tasapisteissä * 7 valituksi tullutta ja paikan vastaanottanutta, joista 3 valmistui, 4 keskeytti * 14 valintakokeessa hylättyä	
3) yhteispisteet	Valitaan 20 * 16 valittua ja paikan vastaanottanutta, joista 11 valmistui, 5 keskeytti * 4 paikan saanutta, mutta ei vastaanottanutta	
2005	aloituspaikkoja 20	sisäänotto 22
1) vain esivalinta (hakusija, todistus, etukäteistehtävä)	Valitaan 22, 3 viimeistä tasapisteissä * 11 valittua ja paikan vastaanottanutta, joista 9 valmistui, 2 keskeytti * 3 valituksi tullutta, muttei paikkaa vastaanottanutta * 1 hyväksytyt valintakoetuloksen saanut, mutta valitsematta jäänyt * 7 valintakokeessa hylättyä	
2) vain hakusija ja todistus	Valitaan 21, viimeiset 8 tasapisteissä * 8 valittua ja paikan vastaanottanutta, joista 6 valmistui, 2 keskeytti * 4 valituksi tullutta, muttei paikkaa vastaanottanutta * 1 hyväksytyt valintakoetuloksen saanut, mutta valitsematta jäänyt * 8 valintakokeessa hylättyä	
3) yhteispisteet	Valitaan 20 * 15 valittua ja paikan vastaanottanutta, joista 12 valmistui, 3 keskeytti * 5 paikan saanutta, muttei vastaanottanutta	

Vuosina 2006–2008 opiskelijavalinta tehtiin samoin perustein kuin vuonna 2002 eli esivalinnan ja valintakokeen yhteispisteiden perusteella. Simulaatiossa siis

selvitettiin, miten valintatulos olisi muuttunut, jos valinta olisi tehty pelkästään esivalintapisteiden tai pelkästään valintakoe pisteiden perusteella. Aloituspaiikkojen määrä oli 20 vuosina 2006-2007 ja 32 vuonna 2008. Sisäänotto oli 24 vuonna 2006, 16 vuonna 2007 ja 27 vuonna 2008. Taulukossa 9 on kuvattu simulaatiohaun vaikutusta opiskelijavalintaan vuosina 2006-2008.

TAULUKKO 9. Simuloidun haun vaikutus opiskelijavalintaan vuosina 2006–2008

2006	aloituspaikkoja 20	sisäänotto 24
1) vain esivalinta (hakusija ja todistus)	Olisi valittu 20 * 5 valituksi tullutta ja paikan vastaanottanutta, joista 4 valmistui, 1 keskeytti * 6 valittua, muttei paikkaa vastaanottanutta * 9 valintakokeessa hylättyä	
2) vain valintakoe	Olisi valittu 20 * 12 valittua ja paikan vastaanottanutta, joista 10 valmistui, 2 keskeytti * 8 valittua, muttei paikkaa vastaanottanutta	
2007	aloituspaikkoja 20	sisäänotto 16
1) vain esivalinta (hakusija ja todistus)	Olisi valittu 20 * 10 valittua ja paikan vastaanottanutta, joista 8 valmistui, 2 keskeytti * 2 valituksi tullutta, muttei paikkaa vastaanottanutta * 1 valintakokeen hyväksytyksi suorittanut, jonka pisteet eivät riitä valintaan * 7 valintakokeissa hylättyä	
2) vain valintakoe	Olisi valittu 18, koska riittävästi kokeessa pisteitä saaneita oli vain 18 * kaikki 16 valittua ja paikan vastaanottanutta * 2 valittua, muttei paikkaa vastaanottanutta * 1 valintakokeen hyväksytyksi suorittanut, jonka pisteet eivät riitä valintaan	
2008	aloituspaikkoja 32	sisäänotto 27
1) vain esivalinta (hakusija ja todistus)	Olisi valittu 32 * 7 valituksi tullutta ja paikan vastaanottanutta, joista 4 valmistui, 2 keskeytti, 1 opiskeli edelleen keväällä 2014 * 3 valituksi tullutta, muttei paikkaa vastaanottanutta * 22 valintakokeessa hylättyä	
2) vain valintakoe	Olisi valittu 32 * 24 valittua ja paikan vastaanottanutta, joista 14 valmistui, 5 keskeytti, 5 opiskeli edelleen keväällä 2014 * 8 valittua, muttei paikkaa vastaanottanutta	

Tuloksista voi havaita, että mikäli opiskelijavalinta olisi toteutettu ilman valintakoea, moni valintakokeessa hylätty eli alalle soveltumattomaksi todettu olisi päässyt opiskelemaan viittomakielentulkiksi.

6.4 Valintakoetulosten yhteys opintomenestykseen

Valintakoetulosten yhteyksiä opintomenestykseen selviteltiin Pearsonin korrelaatiokertoimen avulla. Erilaisia sirontakuviota ja korrelaatiotaulukoita kertyi yhteensä 86 sivua. Aina, kun eri valintavuosien tietyn testiosioden pisteytys oli sama, valintakoeryhmiä käsiteltiin yhtenä joukkona. Tässä työssä esitellään vain noiden yhdistettyjen joukkojen, vähintään kahta valintavuotta koskevien analyysien tulokset. Yksittäisten valintavuosien tuloksissa ei löytynyt merkittäviä eroja yhdistettyjen joukkojen tuloksiin nähden. Käytettyjen mittarien tarkempi kuvaus löytyy luvusta 5 ja taulukoista 2 ja 3.

6.4.1 Valintakoetulosten yhteys opintomenestyksen laatuun

Valintakoetulosten ja opintomenestyksen laadun korrelaatiota selvitettiin 20 eri mittarin avulla. Näistä ainoastaan neljällä mittarilla löytyi tilastollisesti merkittävää yhteyttä.

Valintakokeen muistitesti (v. 2003–2007) ja kykytesti (v. 2003–2007) korreloivat tämän aineiston valossa parhaiten perusopinnoissa menestymisen kanssa. Muistitestin ja perusopintojen päättötodistuksen arvosanan välinen korrelaatiokerroin r oli 0,227 ja kykytestin ja perusopintojen arvosanan välinen korrelaatiokerroin r oli 0,476 (molemmissa $N=75$). Nämä tulokset ovat tilastollisesti merkittäviä. Tulos ei sinänsä yllätä, sillä kykytesteissä mitattavat yleiset opiskelunvalmiudet ja hyvä muisti ovat hyödyksi kaikessa oppimisessa, myös perusopinnoissa.

Kaksi muuta mittaria, jotka osoittivat tilastollisesti merkittävää korrelaatiota, olivat valintakokeen viittomakielen omaksumiskyvyn testit (2002–2007) ja viittomakielen sekä kääntämisen ja tulkkauksen arvosanat päättötodistuksessa ($r=0,318$ ja $r=0,221$, $N=92$). Myös viittomakielenomaksumiskyvyn testien ja viit-

tomakielen päättökokeen korrelaatio pääsee lähelle tilastollisesti merkittävää: $r=0,200$ ($N=92$).

Kielellistä kyvykkyyttä mittaava kirjallinen testi (2003–2007) korreloi parhaiten viittomakielen päättökokeen arvosanojen kanssa. Korrelaatiokerroin $r=0,123$ ($N=75$) ei kuitenkaan ole tilastollisesti merkittävä. Kielellisen kyvykkyyden suullinen osio (2003–2007) korreloi positiivisesti kääntämisen ja tulkkauksen ($r=0,145$, $N=75$) ja suomen kielen ja viestinnän ($r=0,157$, $N=75$) arvosanojen kanssa. Korrelaatiot eivät kuitenkaan ole tilastollisesti merkittäviä.

Kielellisen kyvykkyyden suullinen testi (2003–2007) korreloi jonkin verran negatiivisesti, ei kuitenkaan tilastollisesti merkittävästi, taidonnäytteen suorittamisen ajankohdan muuttujan kanssa ($r=-0,121$, $N=75$). Muistitestin (2003–2007) korrelaatio taidonnäytteen suorittamisen ajankohdan kanssa on positiivista, muttei sekään tilastollisesti merkittävää ($r=0,167$, $N=75$).

Heikointa korrelaatio on valintakokeiden kykytestien (2003–2007) tulosten ja kääntämisen ja tulkkauksen päättötodistuksen arvosanojen välillä. Korrelaatiokerroin on hyvin lähellä nollaa ($r=0,003$, $N=75$) eli korrelaatio on käytännössä olematonta.

Taulukkoon 10 alla on koottu valintakoetulosten ja opintomenestyksen laadun välisten yhteyksien kaikkien käytettyjen mittarien analyysien tulokset. Tilastollisesti merkittävät tulokset on lihavoitu ja merkitty tähdellä (*). Taidonnäytteen suorittamisen ajankohta on merkitty kahdella tähdellä (**). Kyseisen muuttujan asteikko on käänteinen, toisin sanoen paras tulos on 0 (ei yhtään lukukautta opetussuunnitelman mukaisen suoritusajankohdan lisäksi). Siksi analyysiohjelman laskeman korrelaation positiivisuus/negatiivisuus on todellisuudessa käänteinen. Tässä raportissa ja alla olevassa taulukossa tulokset on valmiiksi käännetty oikean suuntaiseksi.

TAULUKKO 10. Yhteenveto valintakoetulosten ja opintomenestyksen laadun korrelaatiosta

OPINTOMENESTYKSEN LAATU -->	V-kieli	VK-p	KäTu	Taidonn. **	Suomi	Perusop.	Ammatill.
VALINTAKOEPISTEET							
Viittomakieli 2002–2007	N=92 r=0,318*	N=92 r=0,200	N=92 r=0,221*	N=92 r=0,043**			
Kielikyky, kirjallinen 2003–2007	N=75 r= 0,079	N=75 r=0,123	N=75 r= 0,070	N=75 r=0,60**	N=75 r= 0,097		
Kielikyky, suullinen 2003–2007			N=75 r= 0,145	N=75 r=-0,121**	N=75 r=0,157		
Muisti 2003–2007			N=75 r= -0,026	N=75 r=0,167**		N=75 r=0,227*	
Opettaja haastattelu 2003–2007							N=75 r= 0,098
Kykytesti 2003–2007			N=75 r=-0,003			N=75 r=0,476*	
Persoonallisuustesti 2003–2007							N=75 r=0,088
Psykol.-lehtori haast. 2002–2003							N=31 r= -0,069
Psykol.-lehtori haast. 2004–2008							N=76 r= -0,124
Lyhenteiden selitykset:							
V-kieli =Viittomakielen arvosana päättötodistuksessa							
VK-p =Viittomakielen päättökokeen arvosana							
KäTu =Kääntämisen ja tulkkauksen arvosana päättötodistuksessa							
Taidonn. =KT.15 Taidonnäytteen suorittamisen myöhästyminen lukukausina 0-							
Suomi =Suomen kielen ja viestinnän arvosana päättökokeessa							
Perusop. =Perusopintojen arvosana päättötodistuksessa							
*=tilastollisesti merkittävä korrelaatio							
**=korrelaation suunta käänteinen, tulos esitetty taulukossa käännettynä							

6.4.2 Valintakoetulosten yhteys opintomenestyksen tehokkuuteen

Valintakoetulosten yhteyttä opintomenestyksen tehokkuuteen selvitettiin 18 mit-tarin avulla. Opiskelijavalinnan esivalintapisteitä, valintakoepisteiden yhteispis-temäärää, kahtena tarkastelujakson valintavuonna käytössä olleen pisteytetyn

etukäteistehtävän pistemäärää ja tiettyjen valintakokeen osioiden pistemääriä verrattiin opintojen loppuun saattamiseen (valmistunut/opiskelee edelleen/ keskeyttänyt) sekä valmistumiseen käytettyjen normiajan ylittävien lukukausien määrään. Lisäksi katsottiin valmistumiseen käytettyjen normiajan ylittävien lukukausien määrän ja taidonnäytteen suorittamiseen käytettyjen normisuoritusajan ylittävien lukukausien määrän välinen korrelaatio.

Kaikkein voimakkainta korrelaatio oli mittarilla valmistumiseen käytetyt normiajan ylittävät lukukaudet (2002–2008) vs. taidonnäytteen suorittamisen viivästyminen lukukausina. Korrelaatiokerroin r oli, 0,732 ($N=107$). Yhteys on tilastollisesti erittäin merkittävä. Tulos ei sinänsä yllätä, sillä usein taidonnäyte on opintojakso, jonka suorittamisesta valmistuminen on kiinni. (Taidonnäytteestä ja sen merkityksestä on kerrottu tarkemmin luvussa 5.)

Seuraavaksi parhaiten korreloi vuosien 2002–2003 psykologi-lehtori haastattelu vs. valmistumiseen käytetty normiajan ylittävien lukukausien määrä, $r=-0,324$. Toisin sanoen mitä paremmat haastattelupisteet hakija on saanut, sitä todennäköisemmin opinnot ovat viivästyneet. Korrelaatio ei ole tilastollisesti merkittävä ja analysoitujen tapausten joukko on sen verran pieni ($N=31$), ettei tulosta voisi siksikään pitää merkittävänä. Vuosien 2004–2008 psykologi-lehtori haastattelijan korrelaatio valmistumiseen käytetyn ajan suhteen on olematonta: $r=0,018$ ($N=77$).

Valintakoetulosten ja opintomenestyksen tehokkuuden väliltä ei löytynyt yhtään tilastollisesti merkittävää yhteyttä. Toisin sanoen, tämän aineiston ja käytettyjen mittarien perusteella ei löytynyt mitään sellaista tekijää opiskelijavalinnassa, jonka avulla voisi ennakoida opiskelijan opintojen viivästyistä tai keskeyttämisestä.

Taulukossa 11 on koonti valintakoetulosten ja opintomenestyksen tehokkuuden välisten yhteyksien analyyseista. Kuten taidonnäytteen suorittaminen, myös opiskelijan valmistumisen/opintojen jatkumisen/keskeyttämisen ja valmistumiseen käytettyjen ylimääräisten lukukausien määrä ovat asteikoiltaan käänteisiä, joten analyysiohjelman laskemien korrelaatioiden positiivisuuden/ negatiivisuus-

den suunta piti kääntää. Tulokset esitetään tässä ja alla olevassa taulukossa oikean suuntaiseksi käännettyinä.

TAULUKKO 11. Yhteenveto valintakoetulosten ja opintomenestyksen tehokkuuden välisestä korrelaatiosta

OPINTOMENESTYKSEN TEHOKKUUS-->	Valm/Opisk/Kesk **	Valm.aika **
OPISKELIJAVALINTA		
Esivalintapisteet 2002, 2004–2008	N=133 r=-0,13	N=93 r=0,154
Val.koepisteet yht. 2002, 2004–2008	N=133 r=-0,67	N=93 r=-0,128
Kaikki valintapisteet 2002–2008	N=152 r=0,64	N=107 r=0,094
Pisteytetty e-tehtävä 2003–2005	N=62 r=-0,072	N=46 r=0,135
Viittomakieli 2002–2007	N=125 r=0,057	N=92 r=-0,080
Opettajahaastattelu 2003–2007	N=102 r=0,011	N=76 r=-0,130
Kykytesti 2003–2007	N=102 r=-0,030	N=76 r=0,087
Persoonallisuustesti 2003–2007	N=102 r=0,037	N=76 r=0,131
Psykol.-lehtori haast. 2002–2003	N=42 r=0,114	N=31 r=-0,324
Psykol.-lehtori haast. 2004–2008	N=110 r=-0,059	N=77 r=0,018
Lisäksi: Valmistumiseen käytetty aika vs. taidonnäytteen suorittaminen ajallaan/viivästyneenä		
	N=107	r=0,732*
Lyhenteiden selitykset:		
Valm/Opisk/Kesk =Valmistunut/opiskelee edelleen/keskeyttänyt		
Valm.aika =Valmistumiseen käytettyjen normiajan ylittävien lukukausien määrä 0-		
*=tilastollisesti merkittävä korrelaatio		
**=korrelaation suunta käänteinen, tulos esitetty taulukossa käännettynä		

7 TULOSTEN JA OPINNÄYTETYÖPROSESSIN POHDINTAA

Kun tartuin tähän aiheeseen, odotukseni valintakoetulosten ja opintomenestyksen välisistä korrelaatioista olivat korkeat. Aiheeseen perehdyttyäni oletusarvoni kuitenkin muuttuivat, enkä odottanut enää löytäväni selviä yhteyksiä. Aineistoon tutustumisen myötä syntyi myös tarve selvittää valintakoetuloja ja opiskelijavalintaa hieman yksittäisten osioiden ja arvosanojen välisiä yhteyksiä laajemmin. Työ on ollut antoisaa, ja jotkut aikaisemmat käsitykseni ovat saaneet väistyä tiedon tieltä.

7.1 Tulosten tarkastelua

Olin kuvitellut, että opintojen viivästyminen tai keskeyttäminen on tuore ilmiö Diakin tulkkikoulutuksessa. Näin ei näyttäisi olevan. Loppujen lopuksi eri valintavuosikertojen opiskeluun sitoutumisessa ei ole suuria eroja tässä työssä käytettyjen mittareiden perusteella, vaikka hakijamäärät (ja hakijat) ovat vaihdelleet. Kertooko se siitä, että opiskelijavalinnoissa on kohtuullisesti onnistuttu?

Rantanen (2001) totesi tutkimuksessaan, että opintoihin sitoutumista indikoi parhaiten ensisijainen hakutoive. Diakin viittomakielentulkin koulutusohjelmassa ei-ensisijaiselta hakusijalta valittujen opiskelijoiden osuus keskeyttäneistä (35,90 %) on jonkin verran suurempi kuin koko valittujen opiskelijoiden joukosta (27,63 %).

Tuloksista käy ilmi, että valintakokeessa hylätyillä suorituksilla on suuri vaikutus opiskelijavalintaan. Hylättyjen hakijoiden osuus vaihteli tarkasteluvuosina 39,66 % ja 70,64 % välillä. Hylättyjä arvioita on tullut kaikista muista valintakokeen osioista paitsi vuonna 2008 käyttöön otetusta paritehtävästä (nykyisin ryhmätehtävä). Niinä vuosina, kun hakijoita ja valintakokeeseen osallistujia on ollut runsaasti, myös hylkäysprosentti on ollut korkeampi. Voiko tästä päätellä, että valitsijat ottavat hakijamäärän huomioon arvioinneissaan ja tasovaatimuksia säädetään tilanteen mukaan?

Vaikka hakijamäärät ovat eri valintavuosina vaihdelleet, korkeimmissa ja alhaisimmissa sisäänpääsypisteissä ei eri valintavuosien välillä ole suuria eroja. Esivalintapisteiden merkitys sisäänpääsyssä näyttäisi kuitenkin laskeneen: kun vuonna 2002 alhaisimmat esivalintapisteet, joilla sai opiskelupaikan, olivat 18/30, vuonna 2008 9/30 esivalintapistettä riitti.

Eri valintakoeosioiden ja opintomenestyksen välille ei löytynyt tutkimuksessa selkeitä yhteyksiä, lukuun ottamatta lähinnä viittomakielen omaksumiskyvyn testejä ja viittomakielen sekä kääntämisen ja tulkkauksen arvosanoja. Jäin miettimään, vaikuttaako asiaan se, että tulkkiopintujemme opiskelijat saavat pääasiassa hyviä arvosanoja. H4 ja H3 ovat tavallisimmat arvosanat. K5 on jo harvinaisempi, samoin T2. Heikoin arvosana, T1, onkin jo äärimmäisen harvinaisen. Jotain sekin kertonee opiskelijavalintojen onnistumisesta.

Viittomakielen omaksumiskyvyn testin korrelointi viittomakielen ja kääntämisen ja tulkkauksen arvosanojen kanssa ei ole erityisen yllättävää. Olisi ollut jossain määrin huolestuttavaa, ellei mitään korrelaatiota olisi löytynyt. Se, että kielellisen kyvykkyyden kirjallinen ja suullinen testi ei korreloi selkeästi kääntämisen ja tulkkauksen arvosanan – tai suomen kielen ja viestinnän arvosanan kanssa, saattaa selittyä sillä, että suurin osa opiskelijoista on äidinkieleltään suomenkielisiä. Jokainen opiskelija pystyy käyttämään suomea toisena työkielenään. Näin suomen kielen osaaminen ei erottele opiskelijoita samalla tavalla esimerkiksi tulkkaustaidoissa kuin viittomakieli, jota enemmistö opiskelijoista alkaa opiskella täysin uutena kielenä aloittaessaan tulkkiopintonsa.

7.2 Tulosten luotettavuus ja tutkimuksen eettisyys

Tutkimukseni tulokset ovat työssä käytetyllä aineistolla ja mittareilla reliaabeleita. Olen pyrkinyt aineiston käsittelyssä äärimmäiseen huolellisuuteen. En ole muokannut aineistoa, ellei se ole ollut työn kannalta välttämätöntä. Kun olen esimerkiksi anonymisoinut aineistoa tai saattanut dataa SPSS-analyysiohjelman ymmärtämään muotoon, olen tarkastanut useaan otteeseen, että tiedot välittyvät ja yhdistyvät oikein. Tekemäni laskelmat, esimerkiksi prosenttilaskut, olen nekin tehnyt vähintään kahdesti tulosten oikeellisuuden varmistamiseksi.

Tutkittavan joukon pienuus voi korrelaatiotutkimuksessa aiheuttaa vääristymiä, mikäli aineistossa on yksikin poikkeama. Tätä riskiä vähentääkseni olen käsitellyt eri valintavuosien tuloksia yhtenä joukkona aina kun mahdollista. Jos tutkimus toistettaisiin näillä mittareilla ja tällä aineistolla, päädyttäisiin todennäköisesti samoihin tuloksiin.

Työssä käytettyjen mittarien valinnassa olen pyrkinyt ottamaan huomioon sen, mitä asioita milläkin valintakokeen osiolla pyritään mittaamaan, ts. olen tavoitellut valideja mittareita. Tulosten validiutta arvioitaessa on kuitenkin muistettava, että minulla on ollut käytössäni rajallinen aineisto: esimerkiksi simuloitujen hakujen ulkopuolelle jäivät ne, joita ei kutsuttu tai jotka eivät saapuneet valintakokeisiin. Toisaalta valintakokeessa soveltumattomiksi todettujen hakijoiden todellista soveltumattomuutta ei koskaan voi käytännössä todentaa. Näin ollen valintakokeiden toimivuutta tältä osin on vaikea ellei mahdoton arvioida.

Valintakokeet eivät myöskään ole identtiset vuodesta toiseen. Tehtävät vaihtelevat, eri osioiden vastaanottajat vaihtuvat, eivätkä eri valintavuosien pisteytykset ole välttämättä täsmälleen samat, vaikka siihen pyrittäisiinkin.

Psykologisten testien (persoonallisuustesti, kykytestit) tulosten ja opintomenestyksen väliltä ei löytynyt merkittävää korrelaatiota. Tässä työssä psykologisten testien tuloksia käsiteltiin kokonaisuuksina. Kenties tarkempi, testien eri osioiden analyysi olisi paljastanut jotain, mitä nyt käytetyllä mittarilla ei saatu esiin?

Tämän työn oli tarkoituskin olla kvantitatiivinen, mutta joihinkin tuloksiin kvalitatiivinen lisäselvitys olisi voinut tuoda lisävalaistusta. Nyt aineisto ei sisältänyt sellaista tietoa – eikä tutkimuslupa antanut sellaisen tiedon selvittämiseen mahdollisuutta. Esimerkiksi aineistosta ei nyt käy ilmi hakijoiden taustatietoja, mahdollisia aikaisempia viittomakielen opintoja tai muita merkittäviä seikkoja. Samoin opintojen mahdollisen venymisen syyt eivät käy aineistosta ilmi. Joku on saattanut olla välillä vuoden poissa äitiyslomalla, joku toinen on laiminlyönyt opintonsa saman vuoden verran. Aineistossani nämä tapaukset näyttäytyvät samanlaisina.

Työ kestää myös eettisen tarkastelun. Aineistoa työstettäessä ja tuloksia raportoimassa on pidetty huolta, että hakijoiden ja opiskelijoiden anonymiteetti säilyy. Antamalla kuitenkin kaikille valituille oman aakkosnumeerisen koodin olen tarvittaessa pystynyt tarkistamaan, että kussakin tilanteessa käytetty data on oikeaa ja asiaan kuuluvaa. Opiskelijoiden anonymiteetin suojeleminen on joskus merkinnyt myös sitä, etten ole voinut raportoida kaikkea aivan yksityiskohtaisesti.

Olen säilyttänyt aineistoa henkilökohtaisella tietokoneellani, joka on salasanalla suojattu ja johon vain minulla on pääsy. Kun työ on arvioitu ja julkistettu, tuhoan aineiston koneeltani.

7.3 Opinnäytetyöprosessin arviointia

Opinnäytetyöprosessi oli turhankin pitkä, ja siitä voin syyttää vain itseäni. Toisaalta pitkän prosessin hyvä puoli oli se, että ehdin rauhassa miettiä tutkimuksen toteutusta, siinä käyttämiäni mittareita ja muuttujia. Se helpotti työtä, kun siihen sitten viimein tartuin. Prosessi on myös ollut kovin jaksottainen ja jokaisen tauon jälkeen työhön tarttumisen kynnyks on kasvanut ja myös aineistoon uudelleen sisälle pääseminen on vaatinut aikaa.

Kaikki aikaisemmin tekemäni opinnäytetyöt ovat olleet laadullisia, ja onkin ollut antoisaa paneutua tilastollisen tutkimuksen maailmaan. En kuvittele olevani nyt tilastollisten menetelmien asiantuntija. Sen sijaan olen tietoisempi siitä, miten vähän tästä(kin) asiasta tiedän. Kokemattomuuteni tilastollisten menetelmien parissa aiheutti luultavasti myös paljon turhaa työtä. Olen todennäköisesti tehnyt manuaalisesti monia sellaisia asioita, jotka kokeneempi tilastotieteilijä olisi hoitanut Excelillä tai SPSS:llä parilla näppäimen painalluksella.

Alkuperäinen ajatukseni oli ottaa tähän tutkimukseen mukaan myös Humakin viittomakielen tulkintakoulutuksen valintakoeaineistot. Olin pettynyt, kun se ei onnistunut. Näin jälkiviisaana voin vain huokaista helpotuksesta. Jo Diakin eri vuosina vaihdelleiden valintakokeiden ja valintaperusteiden koostaminen ja analysointi oli riittävän haastavaa

Tämä tutkimus on vasta eräänlainen peruskartoitus opiskelijavalinnasta Diakin viittomakielentulkin koulutuksessa vuosina 2002–2008. Aineisto antaa vielä mahdollisuuksia monenlaiseen lähempään tarkasteluun. Vastaavanlaista seurantaan soisi tehtävän jatkuvasti. Tosin vuonna 2011 käyttöön otetun opetus suunnitelman osalta mittarit on mietittävä uudestaan. Uusi opetussuunnitelma on juonneopetussuunnitelma, eivätkä yksittäiset opintojaksot tai -kokonaisuudet enää vastaa tiettyä oppiainetta, kuten vanhassa opetussuunnitelmassa. Analyysissä on syytä kiinnittää huomiota siihen, näkyykö kielten välisen tulkkauksen (viittomakielen tulkkaus) ja kielen sisäisen tulkkauksen (puhevalioiden tulkkaus) valintojen opiskelijoiden välillä selkeitä eroja, toisin sanoen on syytä tarkastella, palveleeko valintakoe yhtä hyvin molempia ryhmiä.

Tämä opinnäytetyö ei siinä mielessä ole ihan tyyppillinen ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö, että tämä ei ole kehittämishanke vaan pikemminkin perustutkimusta. Jotta voidaan kehittää, tarvitaan tietoa lähtökohdista. Yhteisvalinnan muutos on luonut paineita uudistaa opiskelijavalintaa, samoin niukkenevat taloudelliset resurssit. Tämä työ tarjoaa siihen välineitä aikaisempia valintavuosia koskevan tiedon muodossa. Vaikka työ siis sinänsä on tutkimustyö, sen tavoitteet ovat hyvinkin työelämän tarpeista lähtöisin.

7.4 Ajatuksia opiskelijavalinnan kehittämisestä

Opiskelijavalintaa kehitettäessä on syytä miettiä, mikä valintakokeen funktio on. Tämän työn tulosten valossa alalle soveltumattomien hakijoiden karsiminen on Diakin viittomakielen tulkkitutkinnon valintakokeen tärkeä tehtävä. Siksi valintakokeista luopuminen kokonaan saattaisi olla liian radikaali ratkaisu.

Valintakoe tarjoaa hakijalle jonkinlaisen mahdollisuuden tutustua siihen, mitä opinnoissa on odotettavissa. Hakija saa myös halutessaan tietoa testiensä tuloksista, tuli hän valituksi tai ei. Valintakoe on kuitenkin myös raskas ja paljon lehtorein työaikaressurssia vaativa. Sekin on tärkeää ottaa huomioon opiskelijavalintaa kehitettäessä.

Jos valintakoetta on tarve keventää, mielestäni ryhmätehtävästä (paritehtävä vuoden 2008 valintakokeessa) voitaisiin luopua. Tehtävän painoarvo on melko suuri (10/65 pistettä), eikä se erottele hakijoita.

Kykytestit ja muistitesti korreloivat parhaiten perusopintojen arvosanojen kanssa ja ovat läheisesti kytköksissä yleisiin oppimisvalmiuksiin. Kannattaako meidän jatkossakin järjestää erilliset kykytestit vai voisiko ajatella, että hakutodistus antaisi riittävästi tietoa asiasta? Mikä voisi olla vaihtoehtoinen tapa saada käsitys hakijoiden kyvyistä?

Viittomakieli on tärkeä sekä kieltenvälisen että kielen sisäisen tulkkauksen opiskelijoille Viittomakielen omaksumiskyvyn testistä ei tutkimuksen tulosten perusteellakaan ole syytä luopua, mutta kenties testin voisi tiivistää yksiosaiseksi. Myös puhevammaisten kommunikaatiomenetelmät tulisi jollain tavalla saada näkyviksi valintakoepäivässä.

7.5 Lopuksi

Lopuksi palaisin vielä ajassa lähes 30 vuoden taakse, kun ensimmäisen tulkkikoulutukseni vuosikurssi valmistui. Heti valmistumisen jälkeen 16 tuoreen tulkin joukostamme 9 teki tulkin töitä, muutama jatkoi opiskelemaan jotain muuta alaa ja pari palasi opintoja edeltäviin töihinsä. Tänä päivänä enää kaksi meistä tekee kokopäiväisesti viittomakielen tulkin töitä, mutta 6 on edelleen viittomakielialalla joissain muissa tehtävissä, esimerkiksi minä itse tulkkikouluttajana Diakissa. Oliko opiskelijavalinta siis onnistunut vai epäonnistunut kohdallamme?

Minulla ei tulkkikoulutukseen hakiessani ollut aikeita ryhtyä viittomakielen tulkiksi, halusin vain oppia lisää viittomakieltä. Kiehtova ala vei kuitenkin mukanaan, mieleni muuttui ja suurimman osan aikuista elämäni olen elättänyt itseni tulkkikaamalla. Jos olisin valintakokeissa paljastanut, etten halunnut tulkiksi, opiskelupaikka olisi voinut jäädä saamatta. Vastaavanlaisia mielenmuutoksia voi tapahtua nykyistenkin hakijoiden mielissä. Ehkä siinä on selitys sille, että esimerkiksi motivaatiota mittaava psykologin ja lehtorin haastattelu ei korreloi merkittävästi valmistumisen / opintojen keskeyttämisen kanssa?

Opiskelijavalinta on tärkeä ja mielenkiintoinen aihe. Pelkkien valintakoetulosten ja opintomenestyksen vertailun ohella olisi kiinnostavaa selvittää, onko valintakoemenestyksen ja työelämämenestyksen välillä korrelaatiota. Tai opintomenestyksen ja työelämämenestyksen / alalle jäämisen välillä. Onko opintomenestyksellä valmistumisen jälkeen enää lainkaan käytännön merkitystä? Mikä ylipäänsä on onnistunut opiskelijavalinta?

LÄHTEET

- Bontempo, K. 2012. Interpreting by Design: A Study of Aptitude, Ability and Achievement in Australian Sign Language Interpreters. Macquarie University, Department of Linguistics. Väitöskirja. Viitattu 20.3.2014
http://www.academia.edu/1942397/Interpreting_by_Design_A_Study_of_Aptitude_Ability_and_Achievement_in_Australian_Sign_Language_Interpreters.
- Bontempo, K & Napier, J. 2009. Getting it right from the start. Program admission testing of signed language interpreters. Teoksessa Angelelli, Claudia & Jacobson, H. (toim.) Testing and Assessment in Translation and Interpreting Studies : A Call for Dialogue Between Research and Practice, 247–376. Amsterdam, NLD: John Benjamins Publishing Company. Saatavilla: <http://nelliportaali.fi>, Ebrary-aineisto.
- Diakin valintakoeaineistot 2002–2008. Diakonia-ammattikorkeakoulun viittomakielentulkin koulutusohjelman valintakokeiden valintaperusteet ym. aineistot.
- Fischer J. 2012. Opintojenohjaaja, Professionshøjskolen UCC. Kööpenhamina. Sähköpostiviesti 12.12. Vastaanottaja Kati Huhtinen
- Gerver D., Longley, P., Long, J. & Lambert, S. 1989. Selection Tests for Trainee Conference Interpreters. Meta: Translators' Journal, vol. 34, n° 4, 1989, p. 724-735. Viitattu 6.5.2012.
<http://www.erudit.org/revue/meta/1989/v34/n4/002884ar.pdf>
- Helsingin Sanomat 2012. HS-raadin vastaukset kysymykseen pitäisikö yliopiston pääsykokeista luopua. HS.fi 4.5.2012. Viitattu 5.5.2012.
<http://www.hs.fi/a1305561235869>
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2005. Tutki ja kirjoita. 11. painos. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy
- Korkeakoulut 2011 – yliopistot ja ammattikorkeakoulut 2011. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2011:10. Viitattu 2.1.2012.
<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2011/liitteet/okm10.pdf?lang=fi>

- Liiten, M. 2012. Yo-tutkinnon arvostelija johtamaan lautakuntaa: ”Tutkinto houkuttaa taktikointiin”. Helsingin Sanomat 22.12.2012. Viitattu 20.3.2014. <http://www.hs.fi/kotimaa/a1305630655705>
- López Gómez, M., Bajo Molina, T., Padilla Benítez, P. & Santiago de Torres, J. 2011. Predicting proficiency in signed language interpreting. A preliminary study. *Interpreting: International Journal of Research & Practice in Interpreting*, 2011, Vol. 13 Issue 1, 71–93. Saatavilla: <http://nelliportaali.fi>, EBSCOhost-aineisto.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö i.a. Korkeakoulujen opiskelijavalintojen uudistaminen. Viitattu 20.3.2014. http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/vireilla_koulutus/opiskelijavalinnat/
- Nummenmaa, L. 2004. Käyttäytymistieteiden tilastolliset menetelmät. Vammala: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Rantanen, P. 2001. Valintakoe vai ei? Ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen opiskelijavalinnan tarkastelua. Opetusministeriö. Koulutus- ja tiedepolitiikan osaston julkaisusarja 2001, 83. Viitattu 5.5.2012. http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2001/liitteet/opm_346_opm83.pdf?lang=fi
- Rantanen, P. 2004. Valinnasta työelämään. Ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen opiskelijavalinnan tarkastelua. Opetusministeriön julkaisuja 2004:19. Viitattu 2.1.2012. http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2004/liitteet/opm_170_opm19.pdf?lang=fi
- Rissanen, T. 2012. Yliopettaja. Diakonia-ammattikorkeakoulu, Turku. Henkilökohtainen tiedonanto 28.3.
- Rissanen, T. 2014. Yliopettaja. Diakonia-ammattikorkeakoulu, Turku. Henkilökohtainen tiedonanto 8.4.
- Rissanen, T. 2014. Yliopettaja. Diakonia-ammattikorkeakoulu, Turku. Henkilökohtainen tiedonanto 10.11.
- Salaets, H. & Timarová, Š. 2009. Aptitude for interpreting: testing what isn't there (yet). Luento EALTA-konferenssissa 7.6.2009. Luentodiat. Viitattu 20.3.2014. http://www.ealta.eu.org/conference/2009/docs/sunday/Salaets_Timarova.pdf

- Scheinin, P. 2011. Pääsykoe- ja paperivalinta lahjakkuuden, soveltuvuuden ja motivaation mittaajina. Alustus TUTKAS-seminaarissa 7.12.2011. Luentodiat. Viitattu 20.3.2014.
[http://www.eduskunta.fi/triphome/bin/thw/trip?\\${APPL}=erekj&\\${BASE}=erekj&\\${THWIDS}=0.0/1415958180_163038&\\${TRIPPIFE}=PDF.pdf](http://www.eduskunta.fi/triphome/bin/thw/trip?${APPL}=erekj&${BASE}=erekj&${THWIDS}=0.0/1415958180_163038&${TRIPPIFE}=PDF.pdf)
- Seppä, P. 2014. Opintojen ohjaaja. Diakonia-ammattikorkeakoulu, Turku. Sähköpostiviesti 4.11.2014. Vastaanottaja Kati Huhtinen.
- Skedsmo, K. Lehtori, Högskolen i Oslo och Akershus. Oslo. Sähköpostiviesti 4.12.2012. Vastaanottaja Kati Huhtinen
- Sunnari, M. 2002. Aptitude tests and student selection criteria. EMCI workshop Teaching Simultaneous Interpreting into a "B" Language. 20.-21.9. 2002, 23-25. Viitattu 6.5.2012.
<http://www.emcinterpreting.org/repository/pdf/EMCI-TeachingSimultaneousIntoB-vol1.pdf>
- Timarová, Š. & Ungeod-Thomas, H. 2009. The predictive validity of admissions tests for conference interpreting courses in Europe. A case study. Teoksessa Angelelli, Claudia & Jacobson, H. (toim.) Testing and Assessment in Translation and Interpreting Studies : A Call for Dialogue Between Research and Practice, 231–246. Amsterdam, NLD: John Benjamins Publishing Company. Saatavilla:
<http://nelliportaali.fi>, Ebrary-aineisto.
- Uusipaikka, S. 2011. Koulutuspäällikkö, Diakonia-ammattikorkeakoulu. Turku. Haastattelu 9.12.

LIITTEET

LIITE 1 Luettelo opinnäytetyössä käytetystä aineistosta

- 1) Valintakokeen aikataulu 2002, Excel-tiedosto
- 2) Valintakokeen aikataulu 2003, Excel-tiedosto
- 3) Valintakokeen aikataulu 2004, Excel-tiedosto
- 4) Valintakokeen aikataulu 2005, Excel-tiedosto
- 5) Valintakokeen aikataulu 2006, Excel-tiedosto
- 6) Valintakokeen aikataulu 2007, Excel-tiedosto
- 7) Valintakokeen aikataulu 2008, Excel-tiedosto
- 8) Valintakokeen aikataulu 2008 lisähaku, Excel-tiedosto
- 9) Valintakokeen valintaperusteet 2002, pdf-tiedosto
- 10) Valintakokeen valintaperusteet 2003, pdf-tiedosto
- 11) Valintakokeen valintaperusteet 2004, pdf-tiedosto
- 12) Valintakokeen valintaperusteet 2005, pdf-tiedosto
- 13) Valintakokeen valintaperusteet 2006, pdf-tiedosto
- 14) Valintakokeen valintaperusteet 2008, pdf-tiedosto
- 15) Valintakokeen tuloslista 2002, Excel-tiedosto
- 16) Valintakokeen tuloslista 2003, Excel-tiedosto
- 17) Valintakokeen tuloslista 2004, Excel-tiedosto
- 18) Valintakokeen tuloslista 2005, Excel-tiedosto
- 19) Valintakokeen tuloslista 2006, Excel-tiedosto
- 20) Valintakokeen tuloslista 2007, Excel-tiedosto
- 21) Valintakokeen tuloslista 2008, Excel-tiedosto
- 22) Humanistisen ja opetusalan valintaperustesuositus 2002, pdf-tiedosto
- 23) Humanistisen ja kasvatusalan valintaperusteet 2003, pdf-tiedosto
- 24) Humanistisen ja kasvatusalan valintaperusteet 2004, pdf-tiedosto

- 25) Humanistisen ja kasvatustieteiden valintaperusteet 2005, pdf-tiedosto
- 26) Humanistisen ja kasvatustieteiden valintaperusteet 2006, pdf-tiedosto
- 27) Humanistisen ja kasvatustieteiden valintaperusteet 2007, pdf-tiedosto
- 28) Humanistisen ja kasvatustieteiden valintaperusteet 2008, pdf-tiedosto
- 29) Hakijatilastot 1998–2102, Excel-tiedosto
- 30) Ote opintorekisteristä: Opintonsa keskeyttäneet, heidän opintojen aloittamis- ja keskeyttämisaikansa ja opintopistekertymänsä, Excel-tiedosto
- 31) Opiskelijoiden nimenmuutokset, pdf-tiedosto
- 32) Ote opintorekisteristä: Tiedot valmistuneiden opintojen aloittamispäivästä ja valmistumisajankohdasta sekä edelleen opiskelevien opintojen aloittamispäivä ja opintopistekertymä, Excel-tilasto
- 33) Ote opintorekisteristä: Valmistuneiden päättötodistuksen arvosanat oppiaineittain, Excel-tiedosto
- 34) Ote opintorekisteristä: Valmistuneiden opintosuoritukset vuosittain, Excel-tiedosto
- 35) Ote opintorekisteristä: Valmistuneiden arvosanat viittomakielen päättökokeessa sekä taidonnäytteen suorittamisen ajankohta, Excel-tiedosto
- 36) Alasuuntautuneisuuspisteet 2000–2003, pdf-tiedosto
- 37) Alasuuntautuneisuuspisteet 2006, pdf-tiedosto
- 38) Valintakokeen kuvaus 2003, pdf-tiedosto
- 39) Valintakokeen etukäteistehtävä 2008, pdf-tiedosto
- 40) Valintakokeen opettajahaastattelun tehtäväkuvaus 2003, pdf-tiedosto
- 41) Valintakokeen opettajahaastattelun tehtäväkuvaus 2004, pdf-tiedosto
- 42) Valintakokeen kielellisen kyvykkyyden kirjallisen osion tehtävä 2002, Word-tiedosto
- 43) Valintakokeen kielellisen kyvykkyyden suullisen osion tehtävänanto 2003, Word-tiedosto
- 44) Valintakokeen kielellisen kyvykkyyden suullisen osion arviointilomake 2003, Excel-tiedosto
- 45) Valintakokeen muistitestin tehtävänanto 2005, Word-tiedosto